

Centraal Bureau
voor de Statistiek

Bevolkingstrends

Bevolkingsprognose 2014–2060: veronderstellingen migratie

2015 | 06

**Coen van Duin
Lenny Stoeldraijer
Jeroen Ooijevaar**

De tot 2060 voorziene aantallen buitenlandse migranten zijn in de CBS Bevolkingsprognose 2014–2060 hoger dan in de vorige prognose, uit 2012. Voor de korte termijn wordt een aanmerkelijk hoger vestigingsoverschot verwacht, voor de lange termijn een iets lager overschot. Gemiddeld wordt over de hele periode tot 2060 een vestigingsoverschot van 20 duizend migranten voorzien, duizend hoger dan volgens de vorige prognose. Dit artikel beschrijft in detail de gebruikte veronderstellingen voor de buitenlandse migratie.

1. Inleiding

Op 18 december 2014 is de nieuwe bevolkingsprognose van het CBS gepubliceerd. Ten opzichte van de editie uit 2012 zijn met name de veronderstellingen voor het toekomstige aantal immigranten en emigranten bijgesteld. In het begeleidende artikel bij de prognose (Van Duin en Stoeldraijer, 2014) werden deze veronderstellingen kort besproken. In dit artikel wordt er in meer detail op ingegaan.

De bevolkingsprognose onderscheidt de inwoners van Nederland naar autochtonen en allochtonen. Allochtonen worden onderverdeeld in eerste- en tweedegeneratieallochtonen, die worden uitgesplitst naar herkomstgroep (zie kader 'Allochtonen naar herkomstgroep en generatie'). De bevolkingsprognose geeft daarmee een behoorlijk gedetailleerd overzicht van de bevolking met buitenlandse wortels. De immigratieprognose gaat nog verder door daarnaast een onderverdeling te maken naar 'immigranten met en zonder de Nederlandse nationaliteit', en deze laatste groep tevens te onderscheiden naar vijf migratiemotieven: arbeid, asiel, studie, gezin en overig. Door de immigratie op deze manier uit te splitsen kan in de veronderstellingen beter rekening worden gehouden met factoren die de omvang van de migratiestromen beïnvloeden.

Het aantal immigranten en emigranten kan van jaar op jaar sterk veranderen. Deze fluctuaties hangen onder meer samen met de economische ontwikkelingen in Nederland en andere landen, met veranderingen in de regelgeving rond migratie in Nederland en elders, en met het oplossen of uitdoven van internationale conflicten. Dit soort fluctuaties kan niet worden voorspeld. De prognoseveronderstellingen voor de migratie moeten daarom worden gezien als een schatting van het structurele niveau waaromheen de migratieaantallen zullen fluctueren. Ook de inschatting van dit structurele niveau kent grote onzekerheden. De veronderstellingen worden daarom regelmatig getoetst aan de waargenomen ontwikkelingen en indien nodig bijgesteld.

Paragraaf 2 beschrijft hoe de veronderstellingen voor het aantal immigranten per migratiemotief zijn opgesteld. Paragraaf 3 behandelt de veronderstellingen voor de emigratie. Voor eerstegeneratieallochtonen, die ooit als immigrant naar Nederland gekomen zijn, gaan de veronderstellingen over het aandeel dat na een korte of lange verblijfsduur weer vertrekt. Voor de autochtonen en tweedegeneratieallochtonen hebben de veronderstellingen betrekking op de jaarlijkse kans dat iemand gaat emigreren.

In paragraaf 4 worden de prognoses voor de aantallen immigranten en emigranten per herkomstgroep toegelicht en vergeleken met de prognose uit 2012.

Allochtonen naar herkomstgroep en generatie

Allochtonen, dat wil zeggen inwoners van Nederland van wie minstens één ouder in het buitenland geboren is, worden door het CBS onderscheiden in eerste- en tweedegeneratieallochtonen. Eerstegeneratieallochtonen zijn in het buitenland geboren, tweedegeneratieallochtonen in Nederland. Daarnaast worden ze onderscheiden naar herkomstgroep. De herkomstgroep wordt bij eerstegeneratieallochtonen bepaald door het geboorteland, bij tweedegeneratieallochtonen door het land waar hun moeder geboren is, of, als dat Nederland is, door het geboorteland van de vader. In de prognose worden de volgende herkomstgroepen van allochtonen onderscheiden:

1. EU27 (de lidstaten van de EU, exclusief Nederland)
 2. Turkije
 3. Overig Europa (Europese staten die geen EU-lid zijn, exclusief Turkije)
 4. Marokko
 5. Afrika (exclusief Marokko)
 6. Suriname
 7. Antillen (Voormalige Nederlandse Antillen en Aruba, inclusief Bonaire, Sint-Eustatius en Saba, die de status van speciale Nederlandse gemeente hebben).
 8. Latijns Amerika (exclusief Suriname en de Antillen)
 9. Indonesië
 10. Azië (exclusief Indonesië en Japan)
 11. Overig buiten Europa (Verenigde Staten, Canada, Japan en Oceanië)
-

2. Immigratieveronderstellingen per motief

2.1 Data

Informatie over migratiemotieven is gebaseerd op gegevens van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) van het ministerie van Veiligheid en Justitie. Van personen met de Nederlandse nationaliteit is geen migratiemotief bekend omdat zij zich niet hoeven te melden bij de IND. Het gaat om ongeveer 30 procent van de immigranten. Ook ontbreekt van een groot deel van de EU-onderdanen het migratiemotief omdat zij sinds mei 2006 geen verblijfsvergunning meer nodig hebben. De verdeling van deze groep over de migratiemotieven wordt door het CBS geschat op basis van de samenstelling naar leeftijd en geslacht en door te kijken naar de huishoudenssamenstelling na immigratie.

De laatst beschikbare IND-gegevens dateren van 2011. Voor de prognose zijn daarom ramingen gemaakt van de migratie naar motief voor 2012, 2013 en 2014, gebaseerd op de waargenomen immigratie van niet-Nederlanders naar geboorteregio. Daarbij zijn twee methoden getest: de eerste gaat uit van het aandeel van de migratiemotieven in de totale immigratie uit een geboorteregio, de tweede van de aandelen van de migratiemotieven in

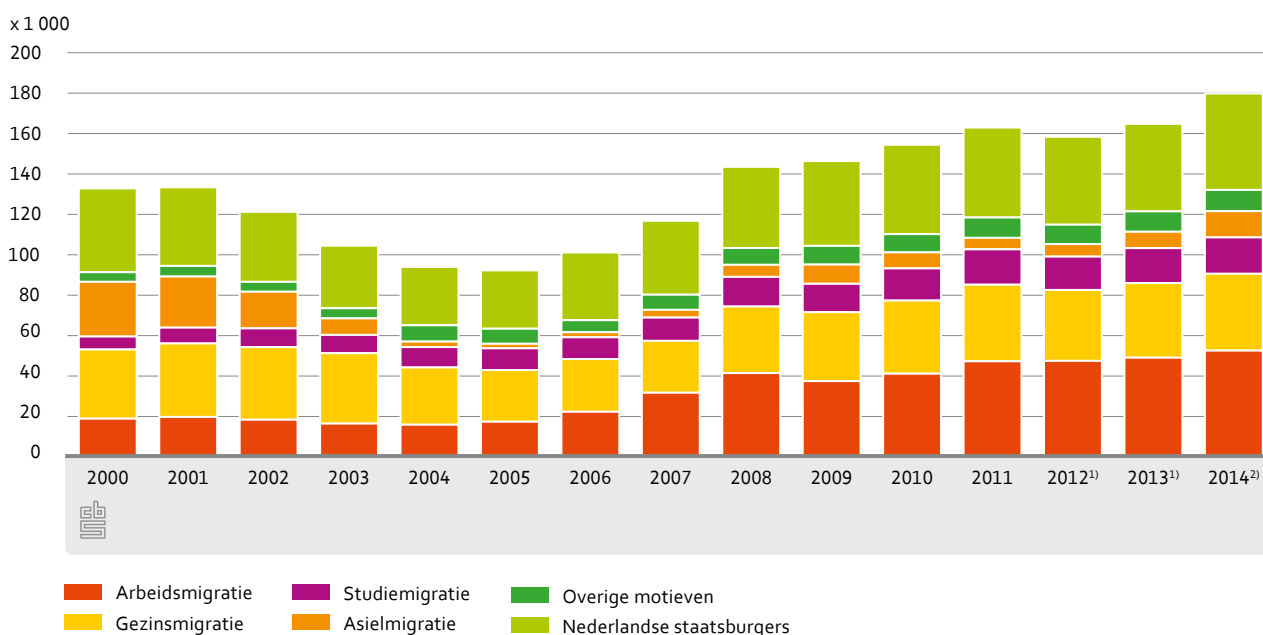
de jaar-op-jaar verandering van de immigratie uit de geboorteregio. De tweede methode bleek voor de immigratie uit de EU de beste ramingen te geven, de eerste methode voor de immigratie uit andere gebieden. Voor de geboorteregio's is bij het maken van de ramingen de prognose-indeling gebruikt (zie kader 'Allochtonen naar herkomstgroep en generatie') met uitzondering van de groep Azië, waarbinnen Syrië apart is onderscheiden, en Afrika, waaruit Eritrea is afgesplitst. Dit is gedaan vanwege de sterke stijging van de asielmigratie uit deze twee landen.

Tot de immigranten worden alleen personen gerekend die als inwoner in een Nederlandse gemeente staan ingeschreven. Wie korter dan vier maanden in Nederland verblijft, is niet verplicht om zich in te schrijven. Veel tijdelijke buitenlandse werknemers worden daarom niet bij de arbeidsmigranten geteld. In september 2011 was 28 procent van alle in het buitenland geboren werknemers die bij de Belastingdienst bekend waren niet ingeschreven. Asielzoekers kunnen zich alleen inschrijven bij een gemeente als ze een verblijfstatus hebben, of minimaal een half jaar gebruikmaken van een opvangvoorziening voor asielzoekers. Alleen na inschrijving worden ze gerekend tot de asielmigranten. In Nederland wordt ongeveer de helft van de asielzoekers asielmigrant.

2.2 Recente ontwikkelingen

De samenstelling van de immigratiestromen naar migratiemotief is de afgelopen veertien jaar sterk veranderd (grafiek 2.2.1). Rond de eeuwwisseling waren gezinsmotieven de belangrijkste reden voor niet-Nederlandse immigranten om zich hier te vestigen: om een gezin te vormen of herenigen, of als meereizend gezinslid met bijvoorbeeld een arbeidsmigrant. De op een na belangrijkste reden was om asiel aan te vragen. Arbeidsmigratie kwam pas op de derde plaats, maar is sindsdien sterk gestegen. Sinds 2007 is het de belangrijkste reden voor migratie naar Nederland. Ook het aantal studiemigranten

2.2.1 Immigranten naar migratiemotief

¹⁾ Ramingen o.b.v. jaarcijfers immigratie per geboorteregio.

²⁾ Raming o.b.v. maandcijfers (tot en met oktober) immigratie per geboorteregio.

nam de afgelopen jaren toe, terwijl het aantal asielmigranten juist sterk daalde. In de laatste twee jaar is het aantal asielmigranten echter weer gestegen, vooral door een grotere toestroom uit Syrië en, in mindere mate, Eritrea. Ondanks deze stijging ligt de asielmigratie nog altijd ver onder het niveau van rond de eeuwwisseling. Behalve de asielmigratie is ook het aantal arbeidsmigranten, gezinsmigranten en immigranten met de Nederlandse nationaliteit sinds 2012 toegenomen.

In de volgen de paragrafen wordt ingegaan op de verschillen tussen prognose en realisatie voor de verschillende motieven, en voor Nederlanders, en worden de bijgestelde veronderstellingen toegelicht.

2.3 Arbeidsmigratie

Arbeidsmigratie vanuit EU gestegen

De stijging van de arbeidsmigratie sinds de eeuwwisseling betrof vooral immigranten geboren in andere EU-lidstaten (*grafiek 2.3.1*). De uitbreiding van de EU speelde daarbij een belangrijke rol. In 2004 traden tien Midden en Oost-Europese landen tot de EU toe, met Polen als grootste land. De burgers van deze landen konden zich vanaf mei 2006 vrij in Nederland vestigen en hadden vanaf mei 2007 geen werkvergunning meer nodig om hier aan de slag te gaan. In 2007 traden Roemenië en Bulgarije tot de Unie toe, begin 2014 kregen burgers van deze landen het recht om zonder werkvergunning in Nederland te werken. Midden 2013 werd Kroatië lid. Burgers van dit land mogen zich sindsdien zonder verblijfsvergunning in Nederland vestigen, maar hebben tot medio 2020 nog wel een werkvergunning nodig.

Het aantal nieuw binnenkomende EU-arbeidsmigranten liep op van 11 duizend in 2004 tot 39 duizend in 2012. Het merendeel van deze toename betrof migranten uit nieuwe EU-lidstaten, vooral uit Polen. Naast de uitbreiding van de EU droeg ook de sterk stijgende werkloosheid in een aantal Zuid-Europese lidstaten bij aan de arbeidsmigratie naar Nederland. De jaarlijkse instroom van arbeidsmigranten uit Griekenland, Italië, Portugal en Spanje steeg tussen 2004 en 2012 met 5 duizend. Ook de arbeidsmigratie uit de andere oude EU-lidstaten steeg in deze periode.

In 2014 kwamen er volgens de raming 44 duizend EU-arbeidsmigranten naar Nederland. De verdere stijging sinds 2012 is deels toe te schrijven aan migranten uit Roemenië en Bulgarije en deels aan Poolse migranten. De immigratie vanuit Griekenland, Italië, Portugal en Spanje is sinds 2012 weinig verder gestegen. De toetreding van Kroatië in juli 2013 heeft voornamelijk niet tot een merkbare toename van de immigratie uit dit land geleid.

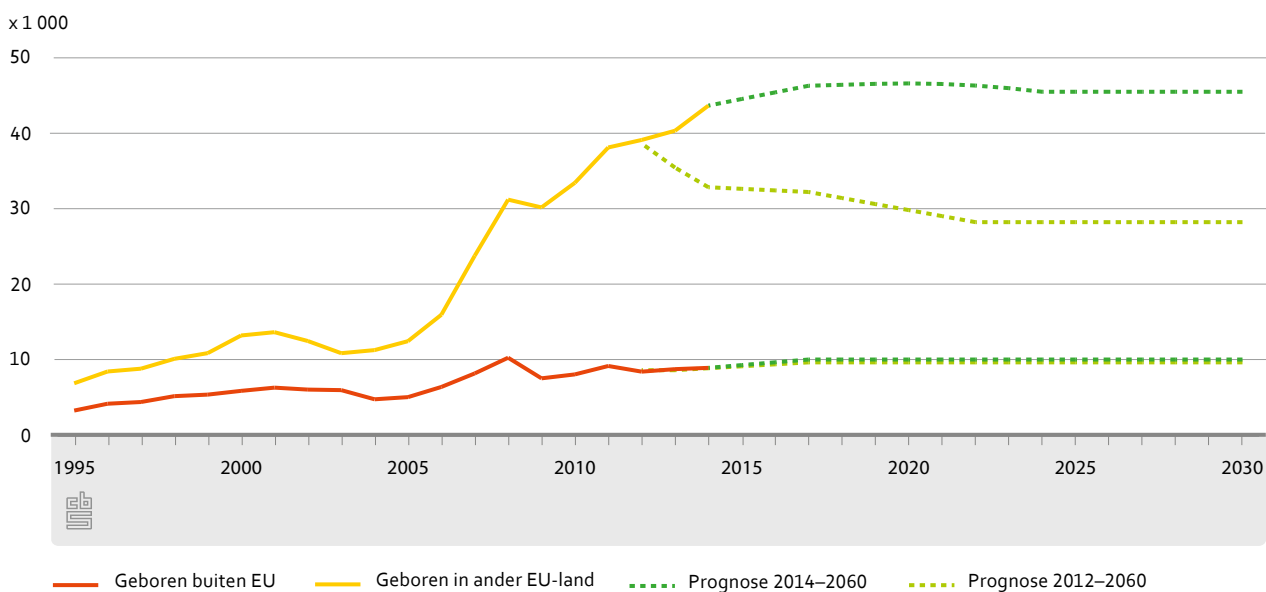
Arbeidsmigratie vanuit EU nog verder gestegen

De prognose van 2012 veronderstelde na 2012 een daling van de arbeidsimmigratie vanuit de EU. Voor de langere termijn werd deze daling verwacht op basis van de voorziene afname van twintigers en dertigers in de lidstaten waaruit migranten naar Nederland komen. Dit is namelijk de leeftijdsgroep waarin de meeste arbeidsmigranten vallen. Ook is de economische groei in met name Polen hoger dan in Nederland, waardoor op termijn de verschillen in loon tussen Polen en Nederland kunnen afnemen. Op korte termijn werd toen ook al een daling voorzien. In 2011 stelde Duitsland de arbeidsmarkt open voor burgers van de lidstaten die in 2004 toetraden. Toen Nederland dat in 2007 deed, leidde dat tot een sterke toename van de arbeidsmigratie uit deze landen. Dit kwam deels doordat andere lidstaten, met name Duitsland, hun arbeidsmarkt nog gesloten hielden (CPB, 2011). Op grond hiervan werd in de

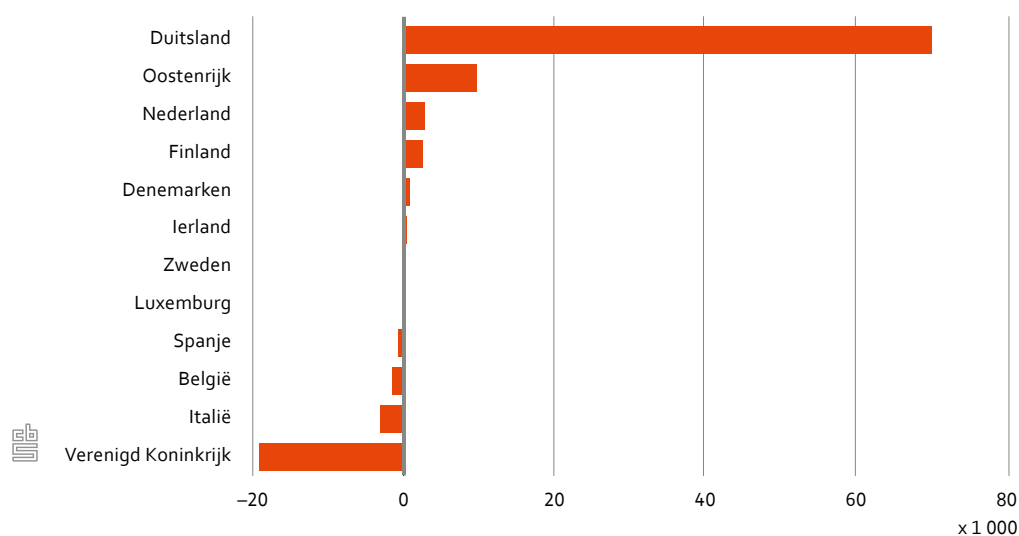
prognose verondersteld dat het openstellen van de Duitse arbeidsmarkt tot een daling van de arbeidsmigratie naar Nederland zou leiden.

De immigratie vanuit de in 2004 toetreden lidstaten naar Duitsland en Oostenrijk, dat ook pas in 2011 de arbeidsmarkt openstelde, nam tussen 2010 en 2012 inderdaad sterk toe (*grafiek 2.3.2*). Naar Duitsland steeg de migratiestroom in twee jaar tijd met 70 duizend migranten (120 procent), naar Oostenrijk met 10 duizend migranten (90 procent). De instroom naar Nederland daalde echter niet. Er lijkt dus vooralsnog geen sprake van een verlegging van de immigratiestroom van Nederland richting Duitsland. Mede hierdoor

2.3.1 Arbeidsmigratie, waarneming/raming en prognose

2.3.2 Toename jaarlijkse immigratie van burgers van nieuwe lidstaten (ronde 2004) tussen 2010 en 2012, per land van bestemming

Bron: Eurostat.

onderschatte de prognose de arbeidsmigratie vanuit de EU in 2013 met 5 duizend in en 2014 met 10 duizend. De arbeidsmigratie van buiten de EU bleef vrijwel constant, in overeenstemming met de prognose uit 2012.

Effect van Duitse openstelling kleiner dan verwacht

Voor de prognose van 2014 zijn de veronderstellingen voor de arbeidsmigratie opnieuw tegen het licht gehouden. Bij het opstellen van de veronderstellingen wordt gebruik gemaakt van een model dat de arbeidsmigratie relateert aan de vraag naar arbeid in Nederland (Van Duin *et al.*, 2013). De arbeidsmigratie wordt voor migranten geboren binnen en buiten de EU apart gemodelleerd. Bij de arbeidsmigratie van de eerste groep wordt ook rekening gehouden met het effect van de EU-uitbreidingen. In de prognose van 2012 werd, nadat was gecorrigeerd voor de effecten van de vraag naar arbeid en van de EU-uitbreidingen, voor geen van beide groepen een significant stijgende of dalende trend in de arbeidsmigratie gevonden. Op basis van de nieuwe waarnemingen wordt er wel een significant stijgende trend voor de arbeidsmigratie vanuit EU-lidstaten gevonden, maar nog steeds geen trend voor arbeidsmigratie van buiten de EU.

De veronderstellingen voor de arbeidsmigratie hebben onder meer betrekking op de vraag in hoeverre de effecten van de EU-uitbreiding op de arbeidsmigratie tijdelijk zijn en of de waargenomen stijgende trend doorzet.

De aanname dat het openstellen van de Duitse arbeidsmarkt een sterk neerwaarts effect op de arbeidsmigratie naar Nederland heeft wordt vooralsnog niet bewaarheid. Ook bij de andere oude lidstaten, met uitzondering van het Verenigd Koninkrijk, is geen sterke daling van de immigratie van burgers van de nieuwe lidstaten zichtbaar¹⁾. De emigratie van Polen naar de andere EU-lidstaten is in 2011 sterk gestegen (EUROSTAT, 2014). Mogelijk is er met het openstellen van de Duitse arbeidsmarkt een nieuwe groep migranten aangeboord: Polen voor wie een vertrek naar andere EU-lidstaten niet aantrekkelijk was, maar die er nu wel voor kiezen naar Duitsland te gaan. Bekendheid met de taal van het grote buurland zou daarbij een rol kunnen spelen: naast de mogelijkheid om meer geld te verdienen wordt deze factor door potentiële arbeidsmigranten uit de nieuwe lidstaten het vaakst genoemd als reden om voor een bestemmingsland te kiezen (Europese Commissie, 2010). De gunstige economische ontwikkeling in Duitsland zorgde ervoor dat er voldoende vraag naar werknemers was om deze nieuwe groep arbeidsmigranten op te nemen.

Dat de migratie naar Nederland niet daalde, kwam mogelijk doordat deze nieuwe groep migranten de Duitse behoefte aan buitenlandse arbeidskrachten grotendeels verzadigde, waardoor migranten die eigenlijk naar Duitsland wilden naar andere lidstaten, waaronder Nederland, uitweken. Als dat het geval is, kan op termijn alsnog een neerwaarts effect van de openstelling van de Duitse arbeidsmarkt worden verwacht. Het is ook mogelijk dat er geen daling was omdat voldoende migranten Nederland als voorkeursbestemming hadden. Daarbij kan het kettingmigratie-effect een rol spelen: doordat migranten mensen kenden die al in Nederland werkten, werd Nederland voor hen een aantrekkelijkere bestemming. De late openstelling van de Duitse arbeidsmarkt kan daardoor Nederland niet alleen tijdelijk, maar ook structureel aantrekkelijker gemaakt hebben. Onderzoek uit 2009 laat zien dat 26 procent van de burgers van de nieuwe lidstaten die in het buitenland wilden werken een voorkeur voor Duitsland had, terwijl 9 procent Nederland noemde (Europese Commissie, 2010). De verhouding tussen deze percentages spoort redelijk met die van de immigratiestromen uit

¹⁾ Voor Frankrijk, Portugal en Griekenland zijn geen cijfers over de immigratie van burgers van de nieuwe lidstaten beschikbaar.

de nieuwe lidstaten naar Nederland en Duitsland in 2010. Dat suggereert dat Nederland voor een groot deel van de arbeidsmigranten die hierheen kwamen de voorkeursbestemming was. Uit deze cijfers is niet op te maken of respondenten die eigenlijk naar Duitsland wilden dat land wellicht niet noemden omdat ze daar destijds nog niet zonder vergunning mochten werken. Ook konden meerdere voorkeurslanden aangegeven worden. Een deel van de 9 procent die Nederland noemde zal ook Duitsland genoemd hebben, waarbij het onduidelijk is welk land de meeste voorkeur had.

Vanwege deze onzekerheid wordt in de nieuwe prognose uitgegaan van een combinatie van de twee hierboven genoemde verklaringen. Op termijn wordt daarom alsnog uitgegaan van een neerwaarts effect van het openstellen van de Duitse arbeidsmarkt op de arbeidsmigratie naar Nederland, maar dat effect wordt wel verondersteld kleiner te zijn dan in de vorige prognose werd aangenomen.

Verwachte arbeidsmigratie uit EU-landen iets verhoogd

Naast de al genoemde factoren die op termijn de arbeidsmigratie vanuit andere EU-staten kunnen beperken, zijn er ook ontwikkelingen die de immigratie juist kunnen stimuleren. Het openstellen van de Nederlandse arbeidsmarkt voor Roemenen en Bulgaren begin 2014, kan de komende jaren nog tot extra arbeidsmigranten uit deze landen leiden. De toenemende beheersing van het Engels in de verschillende lidstaten maakt het gaandeweg eenvoudiger om elders in de Unie te werken. Ook het EU-beleid om de regelgeving op het gebied van arbeidsmigratie te harmoniseren kan uitwisseling van werknemers tussen lidstaten bevorderen. Daarnaast kan arbeidsmigratie een zelfversterkend effect hebben, de eerder genoemde 'kettingmigratie'. Ook verdere uitbreidingen van de EU kunnen tot extra immigratie leiden. Op dit moment zijn er echter geen grote kandidaat-lidstaten meer waarmee over toetreding wordt onderhandeld, met uitzondering van Turkije. Een eventuele toetreding van dit land zou ongetwijfeld een grote invloed hebben op de migratiestromen binnen de EU. Er is echter vooralsnog geen vooruitzicht op een toetreding van Turkije tot de EU, op de korte of lange termijn. Voor de prognose wordt er daarom vanuit gegaan dat Turkije ook in de toekomst geen EU-lidstaat zal zijn. Ook met uitbreidingen met grote staten die nu nog niet de status van kandidaat-lid hebben is in de veronderstellingen geen rekening gehouden.

Voor de korte termijn wordt in de nieuwe prognose verondersteld dat de stijgende trend in de EU-arbeidsmigratie naar Nederland, gecorrigeerd voor de geschatte effecten van de uitbreidingen van de EU en van de vraag naar arbeid in Nederland, nog een aantal jaren doorzet. Bovendien wordt verondersteld dat de vraag naar arbeid in Nederland aantrekt tot het gemiddelde over de afgelopen twaalf jaar, wat ook tot extra arbeidsmigratie zal leiden. Voor de lange termijn wordt aangenomen dat de factoren die de arbeidsmigratie bevorderen en beperken elkaar over meerdere jaren bezien in balans houden. Er wordt aangenomen dat de arbeidsmigratie vanuit de EU naar Nederland rond de 46 duizend per jaar zal bewegen, iets boven het huidige niveau.

Veronderstellingen arbeidsmigratie van buiten de EU niet aangepast

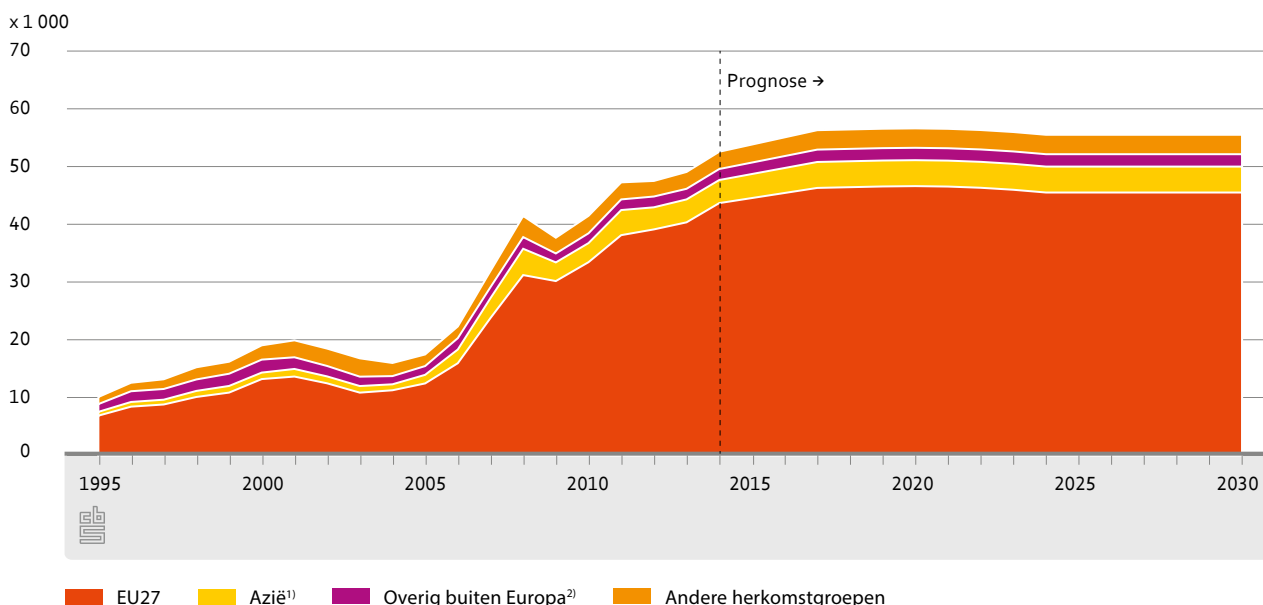
De arbeidsmigratie van buiten de EU is de afgelopen jaren niet structureel toe- of afgenomen. Na correctie voor de samenhang met de arbeidsvraag in Nederland is er geen significant stijgende of dalende trend. Voor de korte termijn wordt daarom alleen een beperkte toename voorzien die samenhangt met de verwachte stijging van de vraag naar arbeid in Nederland. Ook op de lange termijn veronderstelt de prognose geen structurele verandering. Nederland voert een beleid dat erop gericht is verdringing aan de onderkant van de Nederlandse arbeidsmarkt door buitenlandse werknemers te voorkomen. Het ligt

daarom niet voor de hand dat arbeidsmigratie van laaggeschoolden van buiten de EU gestimuleerd gaat worden. Nederland voert wel een stimuleringsbeleid voor hooggeschoolde ‘kennismigranten’. In 2011 maakten 5 duizend migranten gebruik van deze regeling. Daarbij gaat het meer dan gemiddeld om migranten uit niet-westerse landen die in de ICT werken (Jennissen et al., 2014). Het is niet zeker of de kennismigrantenregeling werkelijk de immigratie stimuleert, of dat de migranten die van de regeling gebruik maken anders via een andere procedure naar Nederland zouden komen, bijvoorbeeld via het Blue Card programma voor hoogopgeleide migranten van de EU. De uitbreiding van dergelijke regelingen door Nederland en de EU zouden in de toekomst tot meer immigratie kunnen leiden. Ook de vrijhandelsverdragen waarover de EU onderhandelt met een groot aantal landen kunnen op termijn meer verkeer van werknemers tussen die landen en de EU opleveren. Daarbij gaat het vooral om specifieke groepen specialistische werknemers die voor internationale bedrijven werken. De sterkere groei van de welvaart in de opkomende economieën en de Verenigde Staten ten opzichte van de EU kan juist een negatief effect op de immigratie hebben, omdat de EU daardoor een relatief minder aantrekkelijke bestemming voor hooggekwalificeerde arbeidsmigranten wordt.

Voor de lange termijn wordt een structureel aantal arbeidsmigranten van buiten de EU van 10 duizend per jaar voorzien. Dat is ongewijzigd ten opzichte van de vorige prognose en duizend hoger dan het geraamde aantal in 2014.

Grafiek 2.3.3 toont de veronderstelling voor de arbeidsmigratie per herkomstgroep. Voor de arbeidsimmigratie van buiten de EU is de verdeling naar herkomstgroepen in 2014 voor de toekomst vastgehouden. De arbeidsmigratie wordt sterk gedomineerd door migranten uit EU-landen. Arbeidsmigranten komen daarnaast vooral uit de regio's Azië en Overig buiten Europa.

2.3.3 Arbeidsmigratie naar herkomstgroep (top 3 en andere herkomstgroepen)

¹⁾ Exclusief Japan en Indonesië.
²⁾ Noord Amerika, Japan en Oceanië.

2.4 Asielmigratie

Afname op langere termijn

De omvang van de asielmigratie hangt sterk samen met internationale conflicten en kan daardoor van periode op periode sterk schommelen. Op dit moment zorgt vooral het conflict in Syrië voor een toenemende stroom van asielzoekers richting Europa. In Nederland steeg het aantal asielmigranten van 6 duizend in 2011 naar 13 duizend in 2014 (*grafiek 2.4.1*). Behalve uit Syrië was er ook een relatief sterke toename van de asielmigratie uit Eritrea. Omdat er nog geen uitzicht is op een snelle verbetering van de situatie in Syrië, wordt verwacht dat de asielmigratie op de korte termijn hoog zal blijven. Voor zowel 2015 als 2016 wordt verondersteld dat 18 duizend asielmigranten zich in Nederland vestigen (na het verkrijgen van een verblijfsvergunning).

Veronderstelling voor langere termijn iets verhoogd

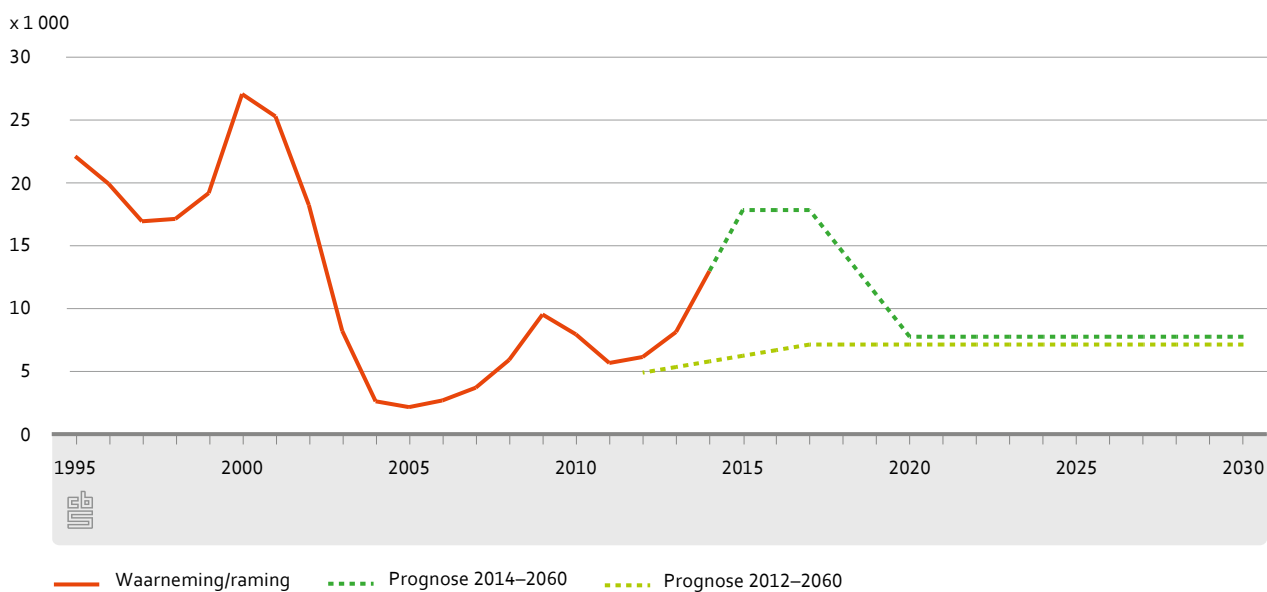
Voor de langere termijn wordt verondersteld dat de jaarlijkse asielinstroom naar de EU lager zal liggen dan op dit moment, maar dat een iets groter deel in Nederland terecht komt. Het gemiddelde over de periode 2002–2013 wordt daarbij als uitgangspunt genomen. Welk deel van die instroom in Nederland terecht komt hangt voor een belangrijk deel samen met het toelatingsbeleid in de verschillende EU-lidstaten. Binnen Europa kunnen met betrekking tot asielzoekers drie subregio's worden onderscheiden (Jennissen, 2011): Noordwest-Europa (België, Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk, Ierland, Luxemburg, Nederland, Noorwegen, Oostenrijk, Verenigd Koninkrijk, Zweden en Zwitserland), Zuid-Europa (Griekenland, Italië, Spanje, Portugal, Cyprus en Malta), en Oost-Europa (de voormalige communistische landen die in 2004 en 2007 tot de EU zijn toegetreden). Elk van deze regio's kent een eigen migratiegeschiedenis en migratiebeleid. De Noordwestelijke staten ontvangen de meeste asielverzoeken, zowel in absolute aantallen als gerelateerd aan hun inwonertal (*grafiek 2.4.2*). In Zuid-Europese landen ligt dit aantal veel lager. Deels komt dit door het strengere asielbeleid. De zuidelijke lidstaten hebben op het gebied van humane behandeling van asielzoekers een slechtere reputatie dan de Noordelijke (Entzinger, 2014). Daarnaast speelt waarschijnlijk mee dat er in de Zuidelijke lidstaten een relatief grotere informele economie is, waarin mensen zonder verblijfstatus hun geld kunnen verdienen. Potentiële asielzoekers in deze landen gaan mogelijk eerder aan de slag als illegale arbeider dan dat zij een asielverzoek indienen (Cangiano en Strozza, 2008). Ook vonden in deze lidstaten regelmatig regularisaties van illegalen plaats, die een alternatief boden voor de asielprocedure. Ook kan een rol spelen dat deze lidstaten door het lagere welvaartsniveau, een minder aantrekkelijke bestemming zijn. Dat geldt ook voor de nieuwe lidstaten in het oosten van Europa, die ook aanmerkelijk minder asielverzoeken per inwoner ontvangen dan de Noordwestelijke.

Zal ook in de toekomst het merendeel van de asielzoekers binnen de EU naar de Noordwestelijke staten gaan? De EU voert een beleid waarbij de asielprocedures en toelatingseisen in de verschillende lidstaten zoveel mogelijk op elkaar worden afgestemd. In het Stockholm-programma (2010–2014) is het Europees Ondersteuningsbureau voor Asielzaken opgericht en is er een Richtlijn Asielprocedures aangenomen. In de tweede helft van 2015 moeten alle lidstaten de nieuwe regels gaan toepassen. Mogelijk leidt dit ertoe dat de asielverzoeken binnen de EU beter gespreid worden, wat voor de Noordwestelijke staten een daling zou betekenen. Hiertegenover staat dat het in de zuidelijke lidstaten moeilijker is geworden om werk te vinden in de informele economie, die is gekrompen door de slechte economische omstandigheden en de daarop gevolgde overheidsmaatregelen. Ook zijn grootschalige regularisaties van illegalen de laatste jaren uitgebleven. Deze ontwikkelingen kunnen asielzoekers ertoe aanzetten om vaker dan voorheen naar de Noordwestelijke staten te

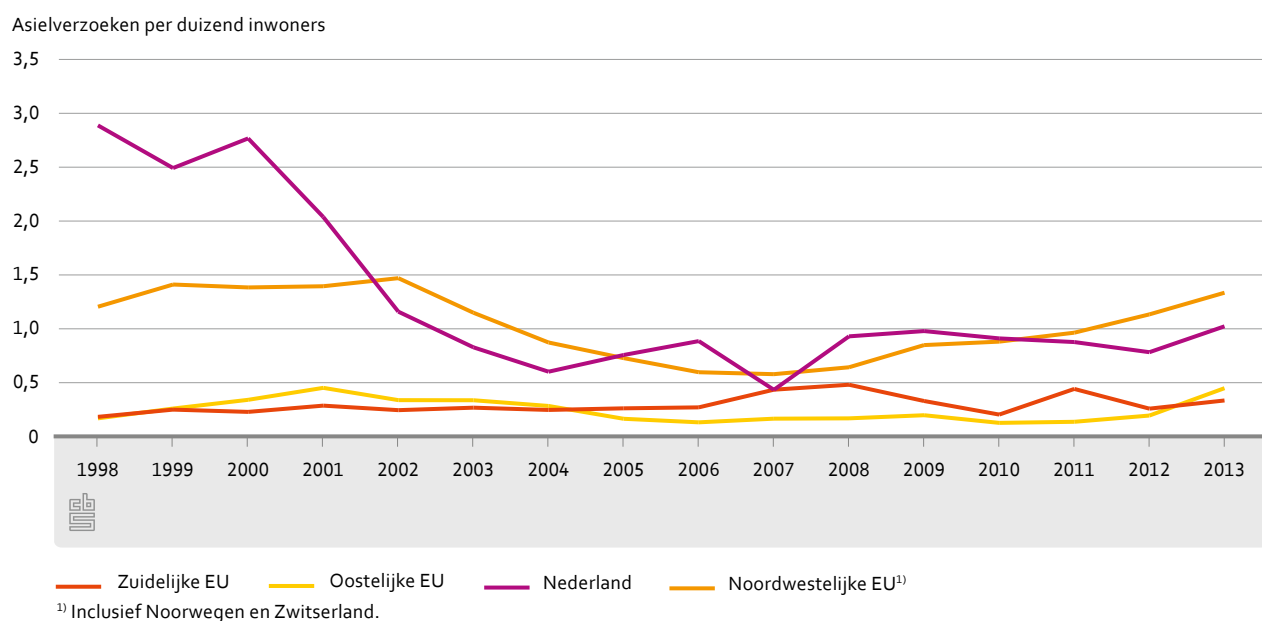
trekken en daar een asielverzoek in te dienen. In het licht hiervan lijkt het niet realistisch om een groot effect van de harmonisering van het asielbeleid op het aandeel asielverzoeken in de Noordwestelijke EU te verwachten.

De prognose veronderstelt wel dat de harmonisering zal leiden tot een betere spreiding van asielverzoeken binnen de Noordwestelijke EU. In deze regio is sprake van een 'waterbedeffect': neemt de instroom van asielzoekers in het ene land af, dan neemt de instroom in een ander land toe, en andersom (Jennissen, 2011). In 1993 en 1994 bijvoorbeeld nam in Nederland het aantal ingediende asielverzoeken sterk toe nadat Duitsland de

2.4.1 Asielmigranten, waarneming/raming en prognose

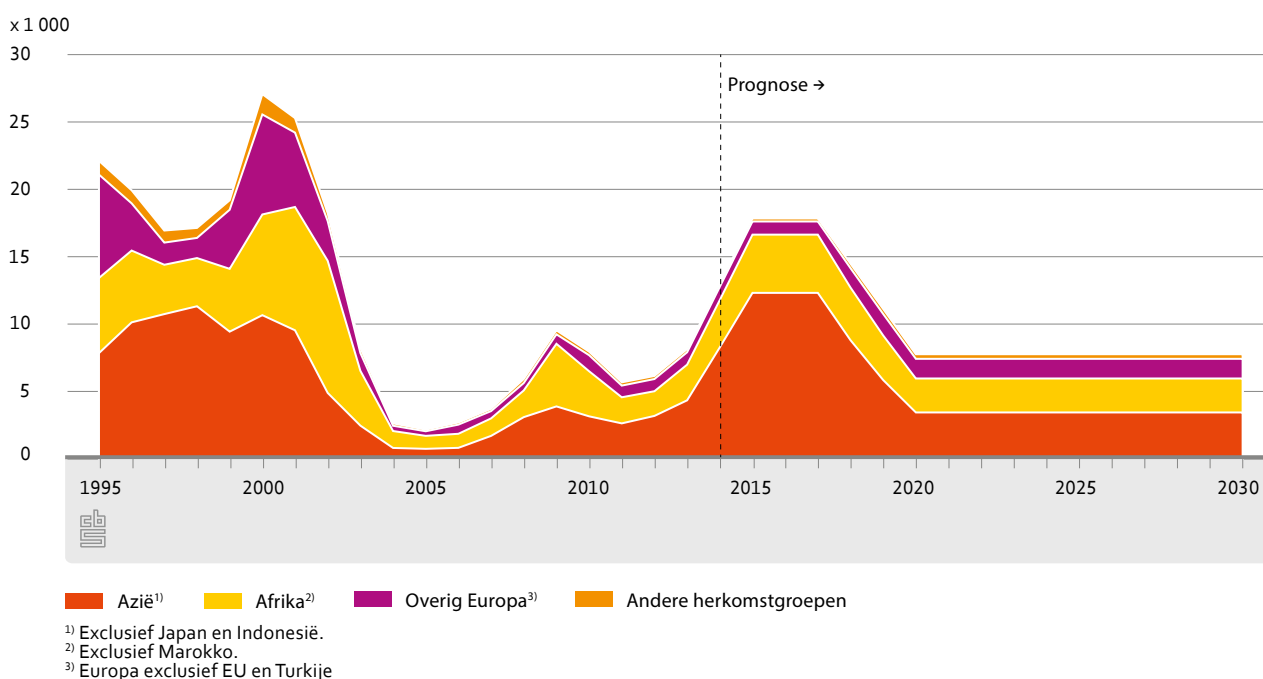
2.4.2 Aantal asielverzoeken per duizend inwoners, Nederland en EU-regio's

wetgeving had aangescherpt. De Vreemdelingenwet van 2001 bracht een aanscherping van het asielbeleid, met onder meer een versnelde procedure. In de jaren daarna schommelde het aantal asielverzoeken per duizend inwoners voor Nederland rond het gemiddelde van de andere Noordwest-Europese landen (grafiek 2.4.2). Over de periode 2002–2013 ontving Nederland relatief minder asielverzoeken dan de andere staten in onze regio. Voor de lange termijn wordt verondersteld dat ons land gemiddeld evenveel asielverzoeken per inwoner zal ontvangen als de andere Noordwest-Europese staten in de jaren 2002–2013. Ervan uitgaand dat het aandeel asielzoekers dat een verblijfstatus in Nederland krijgt hetzelfde is als in de periode 2002–2013, komt dat neer op 8 duizend asielmigranten per jaar voor de lange termijn (grafiek 2.4.1). Dit aantal is iets hoger dan de langetermijnveronderstelling uit de prognose van 2012, die was gebaseerd op data over de periode 2002–2011.

De verdeling van de asielmigratie naar herkomstgroep hangt sterk af van de gebieden in de wereld waar op dat moment conflicten zijn. Om een stabiel beeld te krijgen wordt voor de lange termijn uitgegaan van de gemiddelde verdeling over de gehele waarneemperiode (1995–2013). Volgens die verdeling komt 44 procent van de asielmigratie uit Azië, 33 procent uit Afrika, 19 procent uit Overig Europa en 4 procent uit de rest van de wereld. Voor de eerstkomende jaren ligt het aandeel van Azië in de asielinstroom naar verwachting veel hoger, op 70 procent, als gevolg van het conflict in Syrië (grafiek 2.4.3).

2.4.3 Asielmigratie naar herkomstgroep (top 3 en andere herkomstgroepen)

2.5 Gezinsmigratie

Naast de arbeids- en asielmigratie is ook de gezinsmigratie de afgelopen paar jaar opgelopen. In 2014 kwamen 38 duizend gezinsmigranten naar Nederland, 5 duizend meer dan voorzien in de prognose van 2012 (grafiek 2.5.1).

Verwachte gezinsmigratie naar boven bijgesteld

Bij gezinsmigratie gaat het om mensen die meereizen met een gezinslid met een ander migratiemotief, en om migranten die naar Nederland komen om een gezin te vormen of te herenigen met een partner die hier al woont. Het aantal gezinsmigranten hangt daardoor samen met de instroom van migranten met andere motieven en met de omvang en samenstelling van de bevolking in de gezinsvormende leeftijden. De veronderstellingen voor de gezinsmigratie worden afgeleid met een rekenmodel dat op deze samenhang gebaseerd is. Het model wordt beschreven in de bijlage. Ten opzichte van de vorige prognose is het model uitgebreid. Er wordt nu ook rekening gehouden met veranderingen in de vraag naar buitenlandse partners uit een ander dan het eigen herkomstland. Als input gebruikt het model onder meer cijfers over de geneigdheid van mannen en vrouwen, onderscheiden naar herkomst en generatie, om een partner uit het buitenland te halen. Als indicator hiervoor wordt het percentage migratiehuwelijken gebruikt. Dit zijn huwelijken van inwoners van Nederland waarbij de partner een eerstegeneratieallochtoon is die in het jaar van de huwelijksluiting immigreerde. Dit is een bredere definitie dan in de bevolkingsstatistieken van het CBS wordt gehanteerd, waar als extra eis voor een migratiehuwelijk wordt gesteld dat het gaat om een partner van de eigen herkomstgroep (Van Huis, 2010). Voor de prognose zijn echter ook de zogenaamde importpartners van een andere herkomstgroep van belang, zoals autochtonen die trouwen met een buitenlandse partner.

In 2013 werden er volgens deze bredere definitie 2 duizend migratiehuwelijken gesloten waarbij de al in Nederland wonende partner een autochtoon was en 5 duizend waarbij dat een allochtoon was. Slechts 2 procent van alle huwelijken van autochtonen was daarmee een migratiehuwelijk. Onder eerstegeneratieallochtonen was dat met 22 procent aanmerkelijk hoger. Tweedegeneratieallochtonen zaten hier met 10 procent tussenin. Ook tussen allochtonen van verschillende herkomstgroepen zijn er verschillen in het percentage migratiehuwelijken. Uitgaand van deze cijfers schat het model welke invloed de voorziene veranderingen in de bevolkingssamenstelling hebben op de vraag naar importpartners en daarmee op de gezinsmigratie.

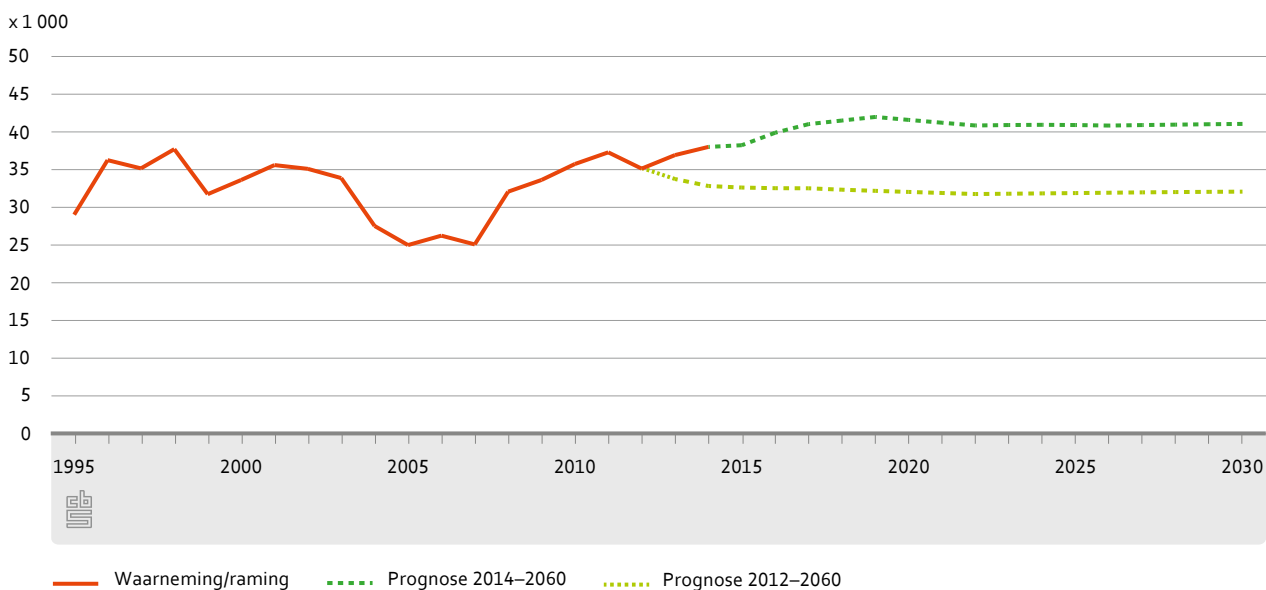
Het percentage migratiehuwelijken onder met name Marokkaanse en Turkse allochtonen is sinds het begin van deze eeuw sterk gedaald. In 2001 was nog 62 procent van de huwelijken van de eerste en 53 procent van de tweede generatie in deze groep een migratiehuwelijk. In 2007 was dit gedaald tot respectievelijk 26 en 14 procent. Wetgeving met als doel migratiehuwelijken te beperken, door eisen te stellen aan de minimale leeftijd en het inkomen van de in Nederland woonachtige partner, speelde daarbij waarschijnlijk een rol. Ook de toename van het aantal Turkse en Marokkaanse tweedegeneratieallochtonen onder de twintigers en dertigers droeg er mogelijk aan bij, omdat er daardoor meer aanbod kwam van in Nederland geboren potentiële partners met de eigen culturele achtergrond. Recent beschikbaar gekomen nieuwe tijdreeksen voor de migratiehuwelijken laten zien dat de daling na 2007 niet heeft doorgezet. In 2010, toen als gevolg van een uitspraak van het Europees gerechtshof de inkomenseis werd verlaagd (Rijksoverheid, 2010), steeg het percentage migratiehuwelijken van Turken en Marokkanen scherp. Een jaar later volgde weer een daling. Sinds 2011 ligt het aandeel migratiehuwelijken voor Turken en Marokkanen rond de 36 procent voor de eerste en 16 procent voor de tweede generatie. Voor de toekomst wordt verondersteld dat de huidige aandelen migratiehuwelijken naar herkomst, generatie en geslacht blijven gelden. In de vorige prognose werd voor de Turken en Marokkanen nog van een verdere daling uitgegaan.

Grafiek 2.5.1 toont de prognose voor de gezinsmigratie. De hogere veronderstellingen voor de asiel- en arbeidsmigratie werken door in het verwachte aantal gezinsmigranten. Op de

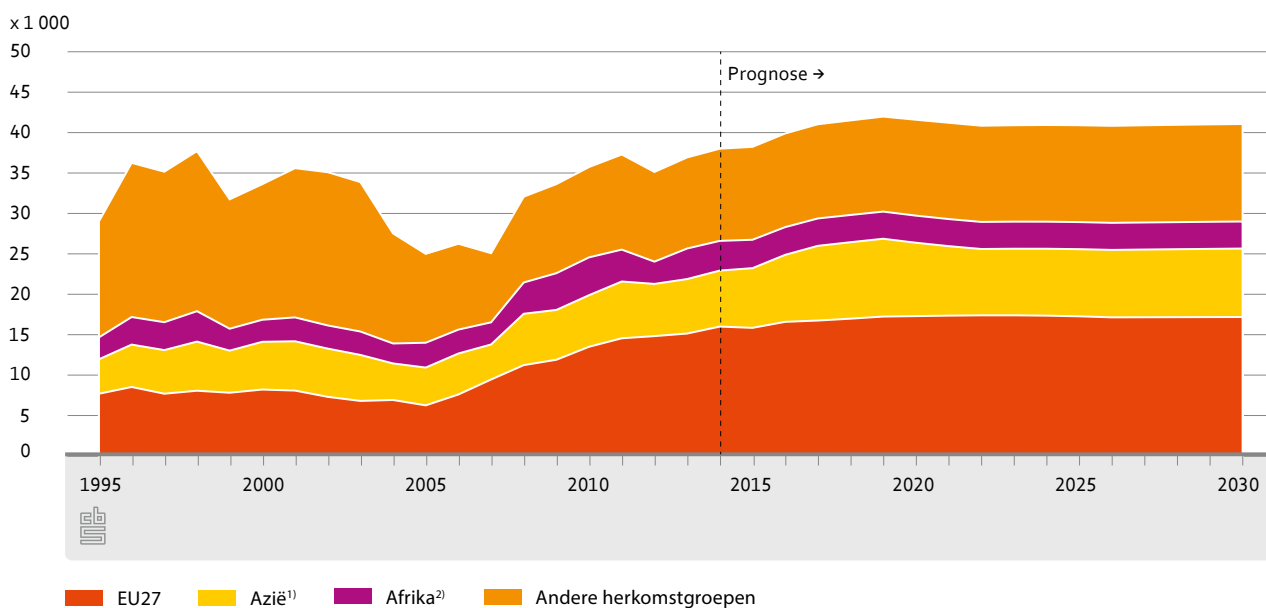
lange termijn worden er 40 duizend per jaar voorzien, dat is 8 duizend meer dan volgens de prognose uit 2012. De aanpassingen in het model voor de gezinsmigratie dragen 1,5 duizend bij aan de opwaartse bijstelling.

Sinds 2005 is de gezinsmigratie vanuit de EU sterk toegenomen. Naar verwachting groeit dit aantal nog iets verder. Voor de eerste prognosejaren wordt een toename van de gezinsmigratie uit Azië voorzien, wat samenhangt met de toegenomen asielmigratie uit Syrië (grafiek 2.5.2).

2.5.1 Gezinsmigratie, waarneming/raming en prognose

2.5.2 Gezinsmigratie naar herkomstgroep (top 3 en andere herkomstgroepen)

¹⁾ Exclusief Japan en Indonesië.

²⁾ Exclusief Marokko.

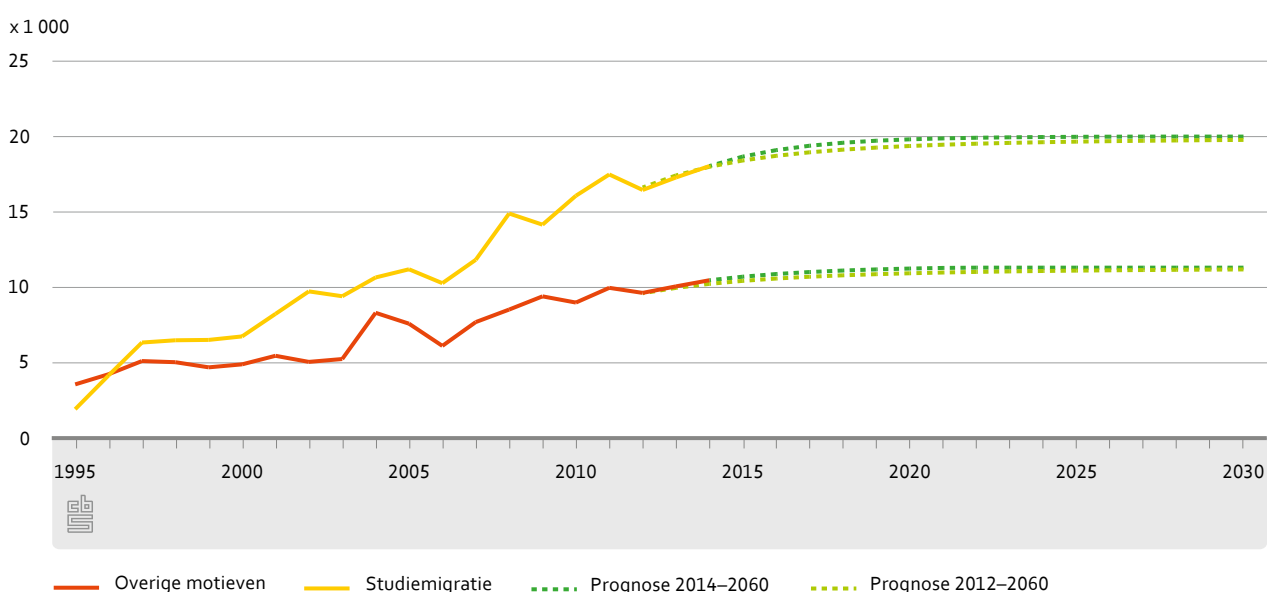
2.6 Studiemigratie en overige motieven

Het aantal immigranten dat zich in Nederland vestigt met de bedoeling hier een studie te volgen is de afgelopen jaren sterk gestegen. In 1995 waren dat er een paar duizend, in 2014 is het opgelopen tot 18 duizend. Dat hangt samen met de internationalisering van het Nederlandse onderwijs. Zo komen er steeds meer Engelstalige opleidingen, en is het door de in 2002 ingevoerde bachelor-masterstructuur eenvoudiger geworden om een Nederlands diploma elders te accrediteren. Ook is het onderscheid tussen universiteiten en hogescholen vervaagd: hogescholen noemen zich in internationale kringen 'universities of applied sciences' en bieden net als universiteiten ook masteropleidingen aan. Dit alles heeft ertoe geleid dat het aantal buitenlandse studenten in Nederland de afgelopen jaren is toegenomen.

In het communiqué van Leuven uit 2009 is een doelstelling opgenomen dat in 2020 minstens 20 procent van de EU-studenten buitenlandervaring moet hebben opgedaan (Fouarge en van Thor, 2014). Maatregelen om deze doelstelling te bereiken kunnen tot extra studiemigratie naar Nederland leiden. Ook het stijgende opleidingsniveau in de opkomende economieën kan de studiemigratie bevorderen. De EU en Azië (excl. Japan en Indonesië) waren beide goed voor een derde van de toename van de studiemigratie sinds 1995 (*grafiek 2.6.3*). Verder is te verwachten dat universiteiten en hogescholen extra inspanning zullen verrichten om buitenlandse studenten binnen te halen. Ze zijn daar voor hun toekomstige groei afhankelijk van, omdat in Nederland het aantal 15- tot 20-jarigen de komende tien jaar afneemt (CBS, 2014), en ook de toename van het gemiddelde opleidingsniveau onder jongvolwassenen stagneert. Ook instellingen voor hoger onderwijs in andere EU-landen proberen echter meer buitenlandse studenten binnen te halen. Toenemende concurrentie om de gunst van de internationale studenten betekent dat het niet zeker is dat de Nederlandse instellingen hun huidige marktaandeel kunnen behouden.

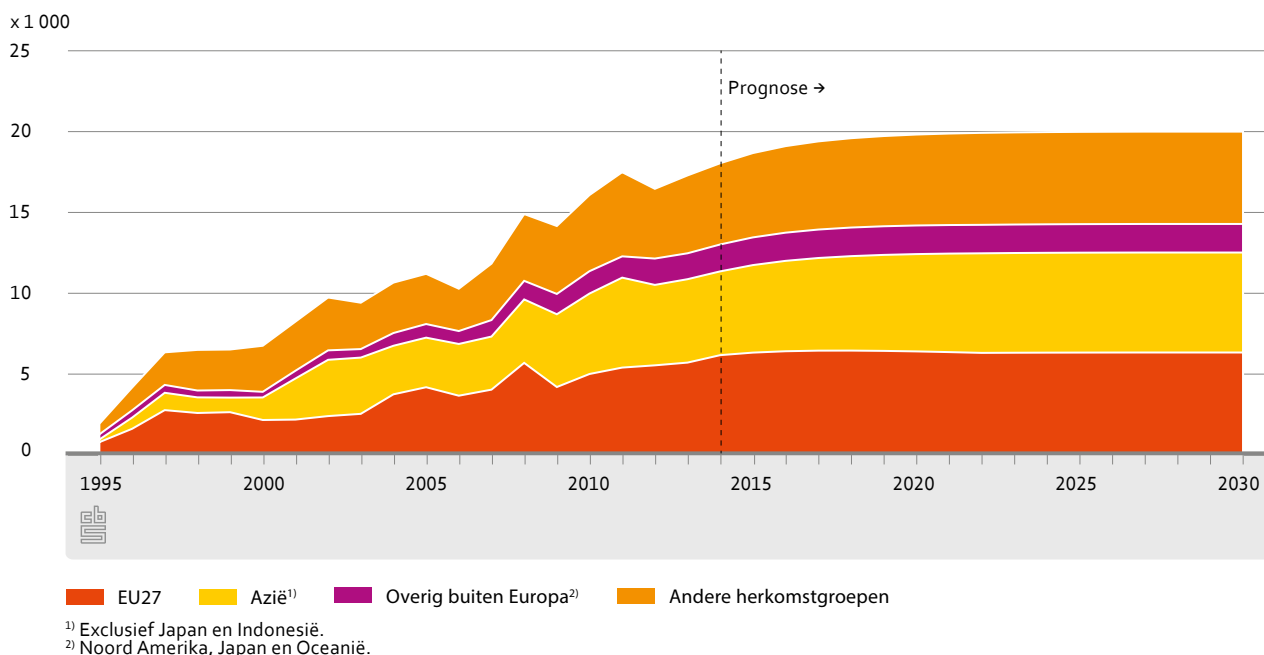
De prognose van 2012 veronderstelde een verdere stijging van de studiemigratie naar op termijn 20 duizend migranten per jaar. Omdat het verschil tussen deze prognose en de gerealiseerde aantallen klein is, is deze veronderstelling in de nieuwe prognose gehandhaafd.

2.6.1 Studiemigratie en migratie met overige motieven, waarneming/raming en prognose

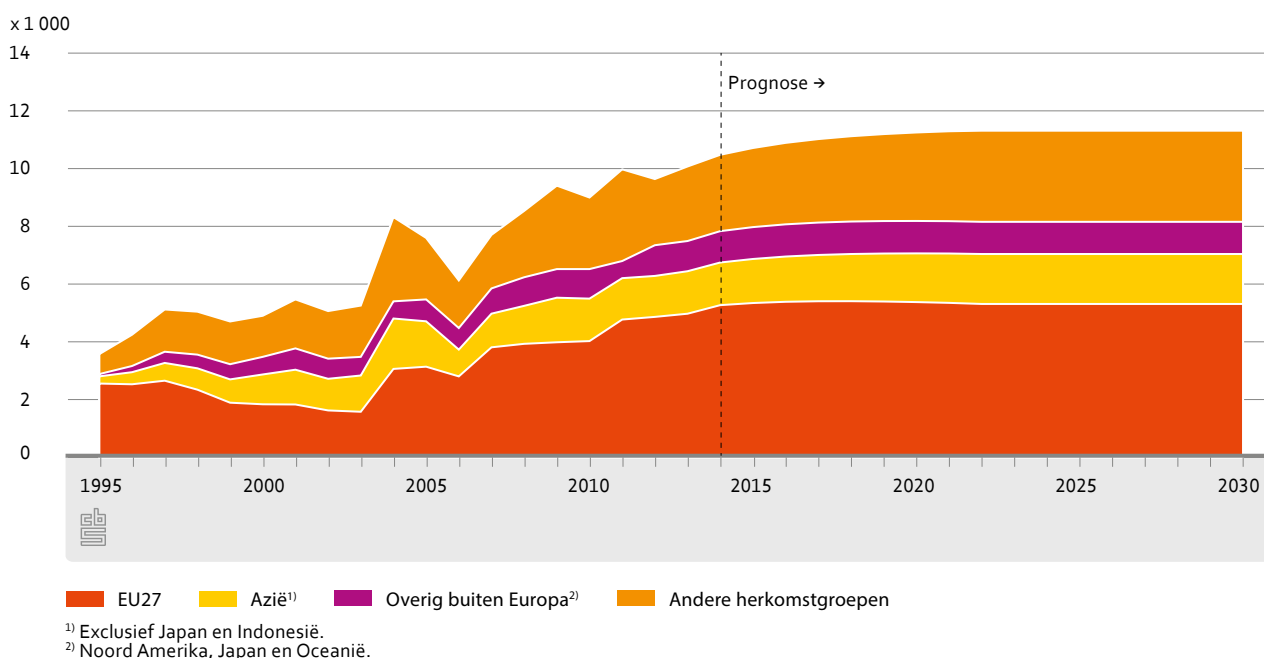

Ook de migratie met andere motieven dan asiel, arbeid, studie of gezin is sinds 1995 toegenomen, van 4 duizend tot 10 duizend per jaar (*grafiek 2.6.1*). De samenstelling van deze stroom is zeer divers en bestaat onder andere uit au pairs (Filippijnen, Zuid-Afrika), stagiairs (voormalige Sovjet-Unie, India, Brazilië) adoptiekinderen (China, Latijns-Amerika) en gepensioneerden (EU). In de prognose van 2012 werd verondersteld dat de omvang van deze migratiestroom nog iets verder stijgt tot ruim 11 duizend per jaar na 2020. Ook deze veronderstelling is gehandhaafd, omdat de waargenomen ontwikkelingen goed bij de prognose aansluiten.

2.6.2 Studiëmigratie naar herkomstgroep (top drie en andere herkomstgroepen)

2.6.3 Migratie met overige motieven naar herkomstgroep (top 3 en andere herkomstgroepen)

2.7 Immigratie van Nederlandse staatsburgers

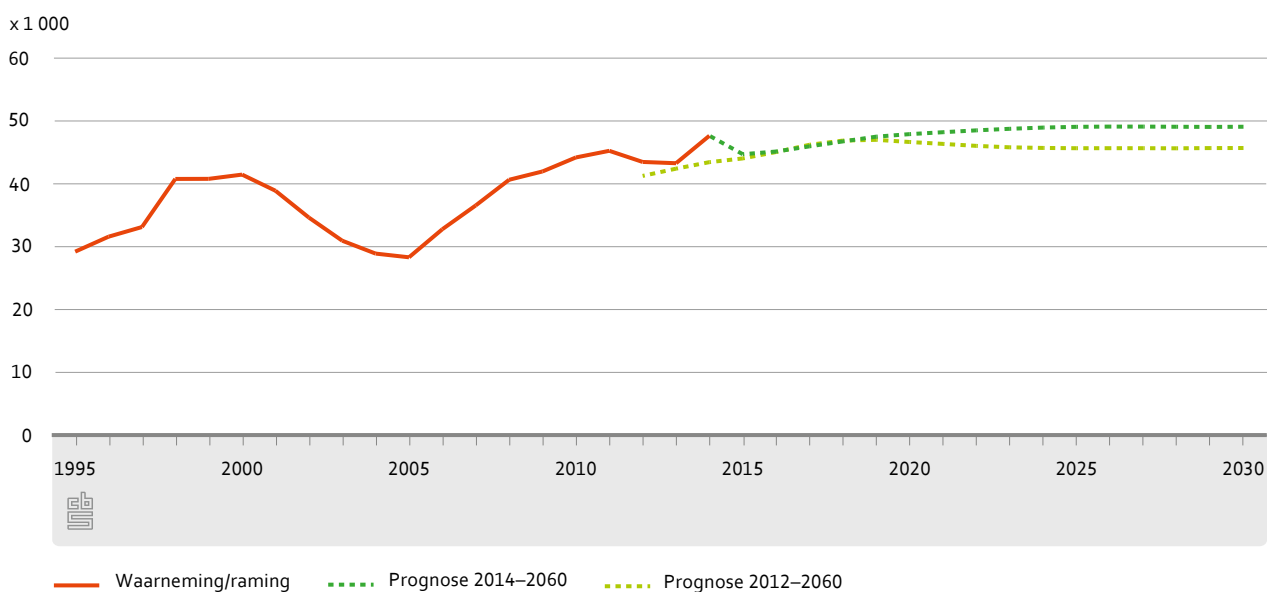
Van immigrerende Nederlandse staatsburgers worden geen migratiemotieven geregistreerd. Merendeels betreft het hier terugkerende emigranten. Dit geldt zowel voor in Nederland geboren burgers als voor genaturaliseerde buitenlanders, maar niet noodzakelijkerwijs voor inwoners van de voormalige Nederlandse Antillen (die de Nederlandse nationaliteit krijgen bij hun geboorte).

Van de in Nederland geboren emigranten keert ongeveer 60 procent weer terug (Nicolaas, 2004). Op basis hiervan wordt voor de prognose het aantal in Nederland geboren immigranten geschat uit het aantal emigranten in het verleden. Voor de niet-Antilliaanse eerstegeneratieallochtonen met de Nederlandse nationaliteit wordt een vergelijkbare aanpak gebruikt. Die schatting is gebaseerd op de verhouding tussen het aantal immigranten van deze groep en het aantal emigranten van de eerste generatie uit de eigen herkomstgroep, ongeacht nationaliteit. Op basis van het aantal emigranten naar herkomst wordt hiermee de immigratie van Nederlandse burgers naar herkomst geschat (Van Duin *et al*, 2013).

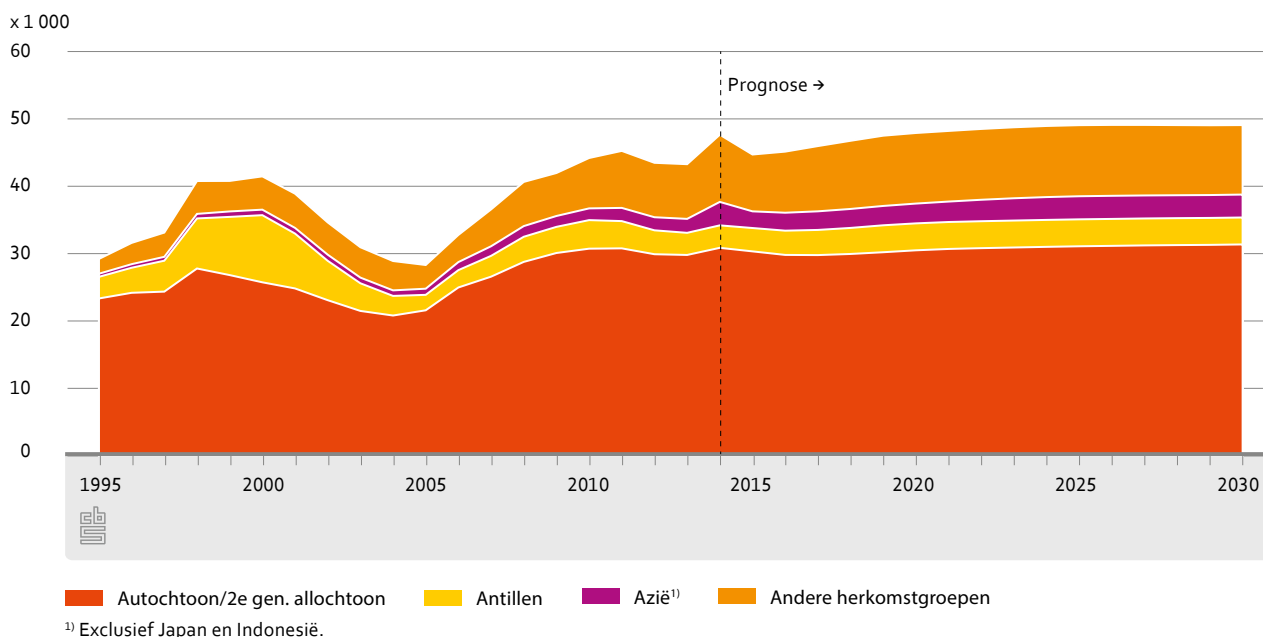
De immigratie van personen die zijn geboren in de voormalige Antillen fluctueert sterk, zonder een langdurige stijgende of dalende trend. Sinds de eeuwwisseling gaat het gemiddeld om 4 duizend immigranten per jaar. Dit aantal is ook als structureel niveau voor de toekomst verondersteld.

Grafiek 2.7.1 toont de prognose voor het totaal aantal immigranten met de Nederlandse nationaliteit. De prognose voorziet een stijging naar 51 duizend per jaar in 2060. Dat is 4 duizend hoger dan volgens de prognose van 2012. Dit verschil is het gevolg van omhoog bijgestelde verwachtingen voor het aantal emigranten (zie paragraaf 3 en 4).

2.7.1 Immigratie van Nederlandse staatsburgers, waarneming/raming en prognose

2.7.2 Immigratie Nederlandse staatsburgers naar herkomstgroep (top 3 en andere herkomstgroepen)

3. Veronderstellingen emigratie

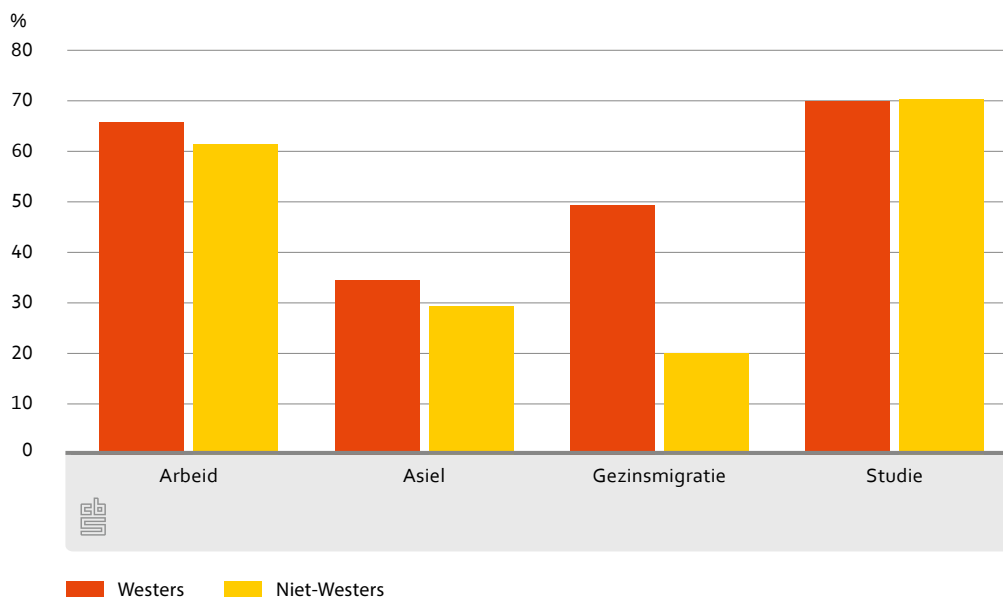
3.1 Emigratie van eerstegeneratieallochtonen

De emigratie van eerstegeneratieallochtonen wordt gemodelleerd aan de hand van veronderstellingen over vertrekpercentages per herkomstgroep (De Jong en Nicolaas, 2005). Het vertrekpercentage is het aandeel immigranten dat uiteindelijk weer emigreert. Vaak gaat het dan om terugkeer naar het geboorteland, maar het kan bijvoorbeeld ook gaan om asielmigranten die naar andere EU-landen vertrekken.

Het vertrekpercentage van immigranten hangt sterk samen met hun migratiemotief. Grafiek 3.1.1 toont als voorbeeld het 6-jars-vertrekpercentage voor immigranten die in 1999 naar Nederland kwamen met als migratiemotief arbeid, studie, asiel of gezin. Het vertrekpercentage voor studie- en arbeidsmigranten lag aanmerkelijk hoger dan voor asiel- en gezinsmigranten. Bij gezinsmigratie is er een groot verschil in terugkeer tussen westerse en niet-westerse migranten. Dat komt doordat andere soorten gezinsmigratie domineren bij de twee herkomstgroepen. Westerse gezinsmigranten zijn vaak gezinsleden van arbeidsmigranten, met wie ze weer emigreren. Bij de niet-westerse immigranten gaat het vaker om gezinsvorming of -hereniging.

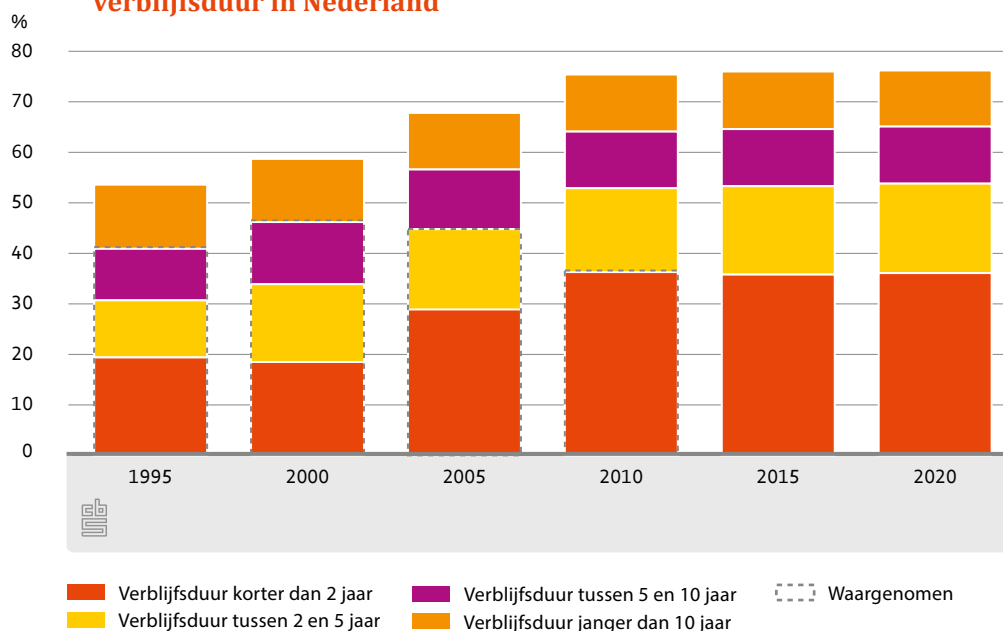
Het percentage immigranten met als motief studie of arbeid sinds 1995 sterk gestegen. Mede hierdoor liggen de retourmigratiepercentages van recente immigratiecohorten hoger dan in het verleden (grafiek 3.1.2). Van de in het buitenland geboren immigranten die in 1995 naar Nederland kwamen was 20 procent binnen twee jaar weer vertrokken, van de immigranten uit 2010 was dat bijna 40 procent. Zowel bij westerse als bij niet-westerse immigranten is het vertrekpercentage gestegen.

3.1.1 Vertrekpercentage na 6 jaar voor immigratiecohort 1999, naar motief

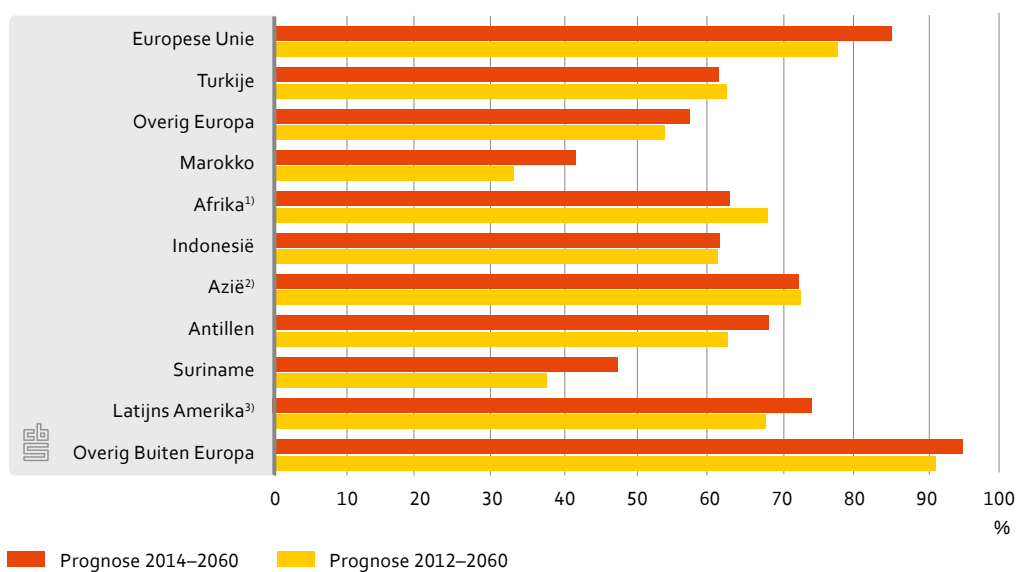

Bij de prognose van 2012 werden de vertrekpercentages geschat uit data tot en met 2009. Voor de EU leidt de uitbreiding van de waarnemingen met de jaren 2010–2013 tot een verhoging van het geschatte retourpercentage (*grafiek 3.1.3*). Nu wordt verondersteld dat 85 procent van de EU-immigranten weer terugkeert. In de prognose van 2012 werd uitgegaan van 78 procent. Ook voor immigranten uit Marokko, Suriname, de voormalige Nederlandse Antillen en Latijns Amerika wordt een hoger retourpercentage voorzien. Voor immigranten uit Afrika (excl. Marokko) zijn de veronderstellingen naar beneden bijgesteld. Bij de andere herkomstgroepen zijn de verschillen tussen de prognoses klein.

3.1.2 Vertrekpercentage van immigranten naar jaar van immigratie en verblijfsduur in Nederland

3.1.3 Veronderstelde vertrekpercentages van eerstegeneratieallochtonen per herkomstgroep

¹⁾ Exclusief Marokko.
²⁾ Exclusief Indonesië en Japan.
³⁾ Exclusief Suriname en de Antillen.

3.2 Emigratie van autochtonen en tweedegeneratieallochtonen

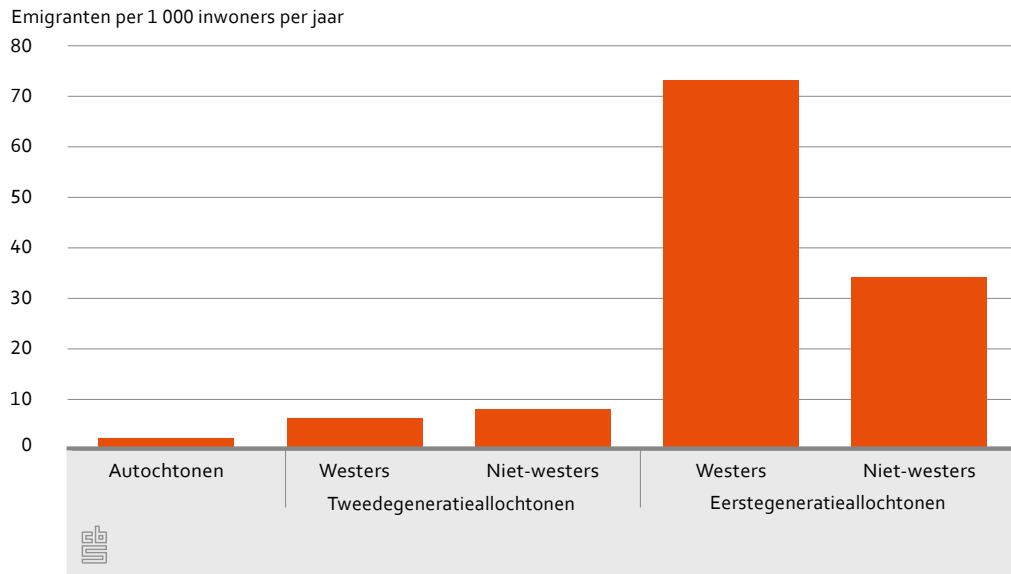
Van de in Nederland geboren bevolking vertrekken jaarlijks ongeveer drie op de duizend als emigrant. Binnen deze groep zijn tweedegeneratieallochtonen oververtegenwoordigd: hun emigratiegeneigdheid ligt driemaal hoger dan die van autochtonen (*grafiek 3.2.1*). Het emigratiecijfer van eerstegeneratieallochtonen, die vaak slechts kort in Nederland verblijven, ligt nog veel hoger. Van de westerse eerstegeneratieallochtonen vertrokken in 2009–2013 ruim 70 op de duizend, van de niet-westerse meer dan 30 op de duizend.

De hogere emigratiegeneigdheid van tweedegeneratieallochtonen ten opzichte van autochtonen is bij de jonge, nog thuiswonende allochtonen een direct gevolg van de hogere vertrekansen van hun ouder(s), de eerste generatie. Ook volwassen tweedegeneratieallochtonen emigreren echter vaker dan autochtonen. Dit komt waarschijnlijk door de band die deze groep heeft met het geboorteland van hun ouders, waarvan ze de taal spreken, de cultuur kennen en waar ze familie hebben wonen.

De emigratiegeneigdheid van autochtonen heeft sinds de eeuwwisseling sterk geschommeld (*grafiek 3.2.2*). Anders dan bij (arbeids)migratie naar Nederland is er daarbij geen eenduidig verband met de economische ontwikkeling in ons land. Tijdens eerdere periodes van economische krimp was soms sprake van toenemende, soms van afnemende emigratie. Economische motieven vormen niet de hoofdmoot bij de beslissing om te emigreren. De meeste Nederlandse emigranten denken er bij emigratie financieel zelfs op achteruit te gaan. Zorgen over criminaliteit en etnische diversiteit, bevolkingsdichtheid, ruimte, natuur en stilte spelen ook een rol (Van Dalen en Henkens, 2008, Van Dalen en Henkens, 2007). Mogelijk werd de sterke daling van de emigratiegeneigdheid van 2008 op 2009 deels veroorzaakt door het begin van de stagnatie op de woningmarkt. Mensen die wilden emigreren hadden meer tijd nodig om hun woning te verkopen, waardoor het tijdstip van vertrek werd uitgesteld.

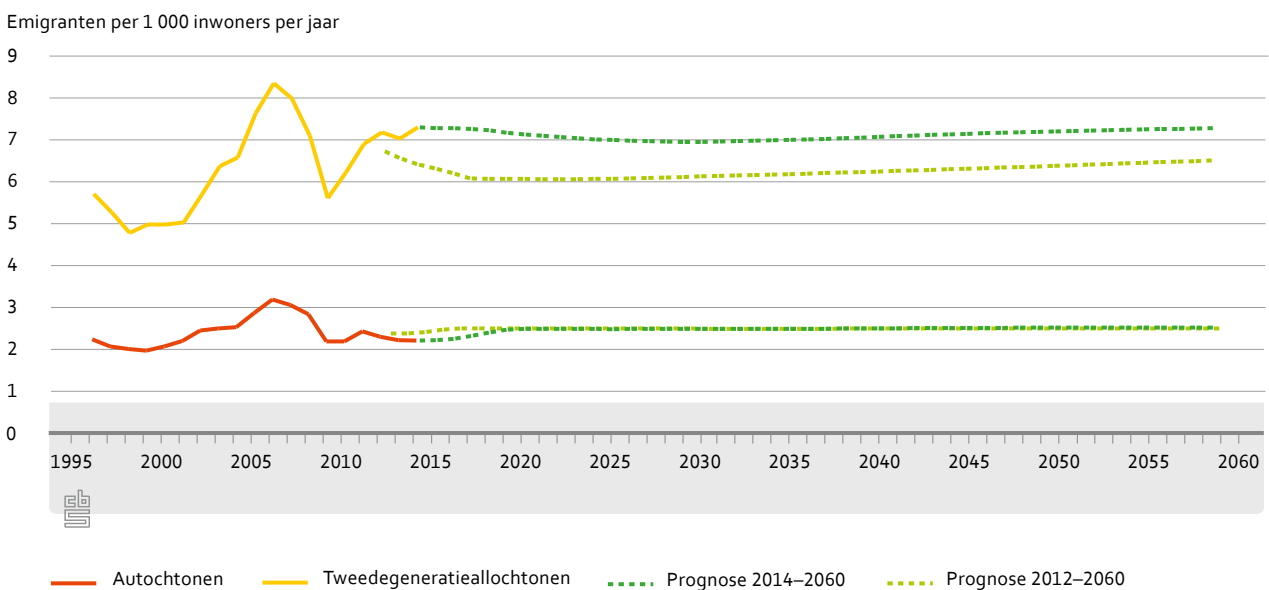
Sinds de prognose van 2006 wordt voor de langetermijnveronderstellingen van de emigratie-kansen uitgegaan van een doelcurve die gebaseerd is op de emigratiekansen uit de periode 2002–2003, waarbij een iets verhoogde emigratiekans verondersteld is voor 65- tot 70-jarigen (Nicolaas, 2007). Omdat deze curve nog steeds goed aansluit bij het langjarige gemiddelde van de emigratiekansen zijn de veronderstellingen gehandhaafd: de emigratiegeneigdheid van autochtonen zal de komende jaren weer stijgen en zal op termijn ongeveer op het gemiddelde niveau van de afgelopen vijftien jaar liggen.

3.2.1 Emigratiecijfer¹⁾ 2009–2013 naar herkomst

¹⁾ Gestandaardiseerd naar de leeftijd- en geslachtsverdeling van de Nederlandse bevolking in 2014.

3.2.2 Emigratiecijfer¹⁾ autochtone en tweedegeneratieallochtonen, waarneming/raming en prognose

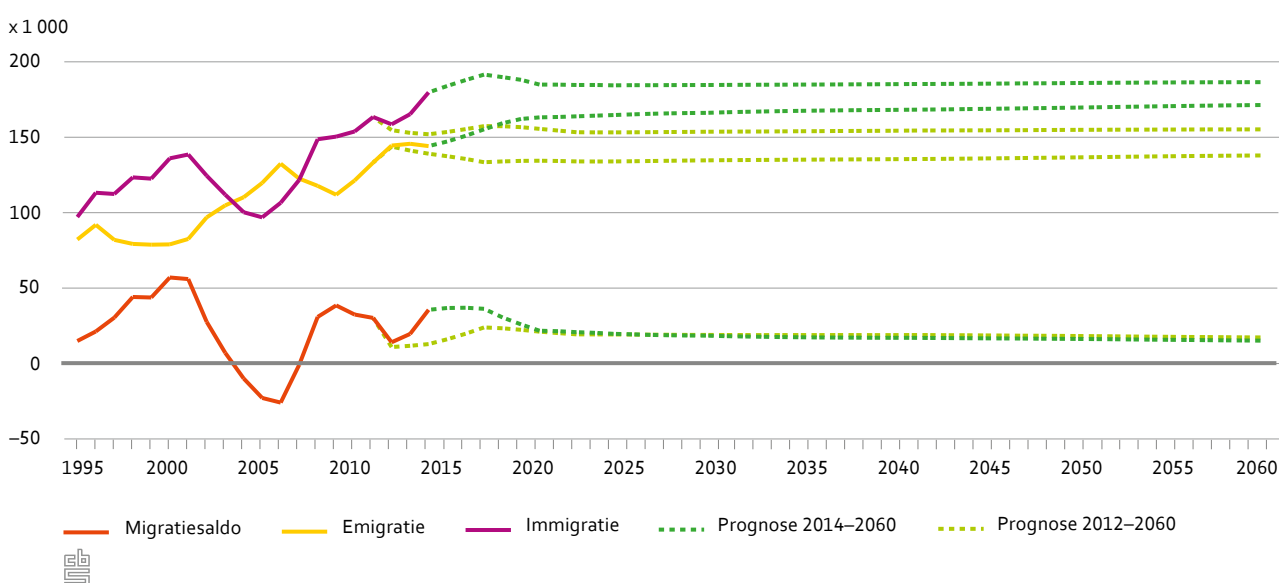
¹⁾ Gestandaardiseerd naar de leeftijd- en geslachtsverdeling van de Nederlandse bevolking in 2014.

Het verloop van de emigratiekansen van tweedegeneratieallochtonen laat zowel een verband zien met die van autochtonen, als met die van eerstegeneratieallochtonen van dezelfde herkomstgroep. In de prognose wordt bij de jonge tweedegeneratieallochtonen aangenomen dat de emigratiecijfers meebewegen met het verloop van de eerste generatie, terwijl op de volwassen leeftijden steeds meer wordt aangesloten bij de veronderstelde ontwikkelingen voor de autochtonen. De naar boven bijgestelde veronderstellingen voor de vertrekpercentages van eerstegeneratieallochtonen leiden daardoor ook tot een opwaartse bijstelling voor het emigratiecijfer van tweedegeneratieallochtonen in de nieuwe prognose.

4. Buitenlandse migratie naar herkomst

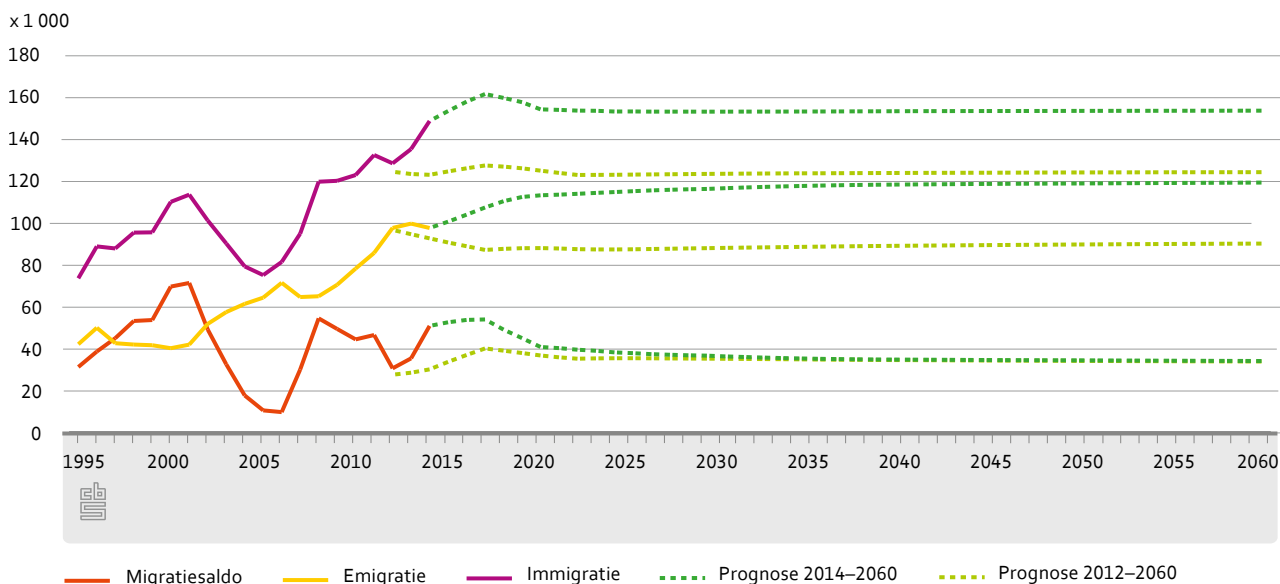
De hiervoor besproken veronderstellingen leiden tot een verwachte stijging in zowel de immi- als de emigratie (*grafiek 4.1*). Het aantal immigranten in 2014 wordt in de prognose op 180 duizend geraamd. Voor de komende paar jaar wordt een verdere toename tot ruim 190 duizend per jaar voorzien, gevolgd door een lichte daling. Gemiddeld wordt tot 2060 uitgegaan van 186 duizend immigranten per jaar. Ook voor de emigratie wordt een stijging voorzien. De verwachting is dat er tot 2060 jaarlijks gemiddeld 166 duizend emigranten zullen zijn. Ten opzichte van de vorige prognose zijn er zowel bij de immigratie als bij de emigratie opwaartse bijstellingen van ongeveer 30 duizend migranten per jaar. Het gemiddelde migratiesaldo tot 2060 ligt naar verwachting op 20 duizend per jaar, slechts duizend hoger dan volgens de prognose uit 2012. Voor de eerste paar jaar wordt echter voorzien dat de netto migratie bijna 20 duizend hoger zal liggen dan eerder werd verondersteld.

4.1 Buitenlandse migratie, waarneming/raming en prognose

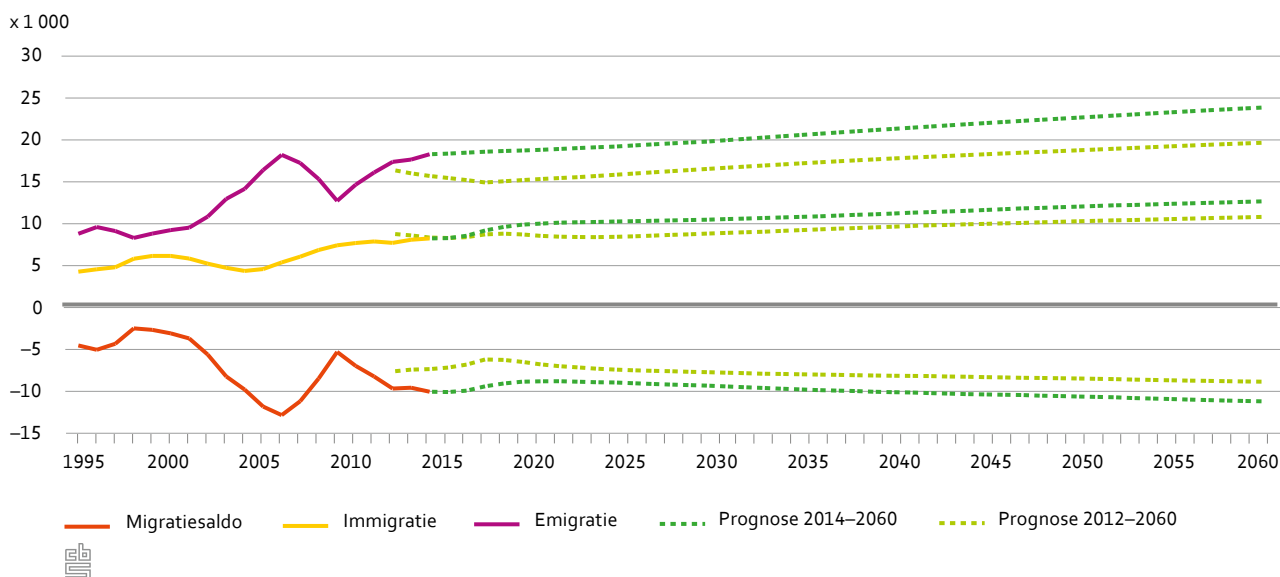

De bijstellingen betreffen vooral de migratie van eerstegeneratieallochtonen (*grafiek 4.2*). Bij de tweede generatie worden meer emigranten en, daarmee samenhangend, ook meer terugkerende immigranten voorzien (*grafiek 4.3*). De verwachtingen voor de migratie van autochtonen verschillen weinig met de vorige prognose (*grafiek 4.4*).

4.2 Buitenlandse migratie van eerstegeneratieallochtonen, waarneming/raming en prognose

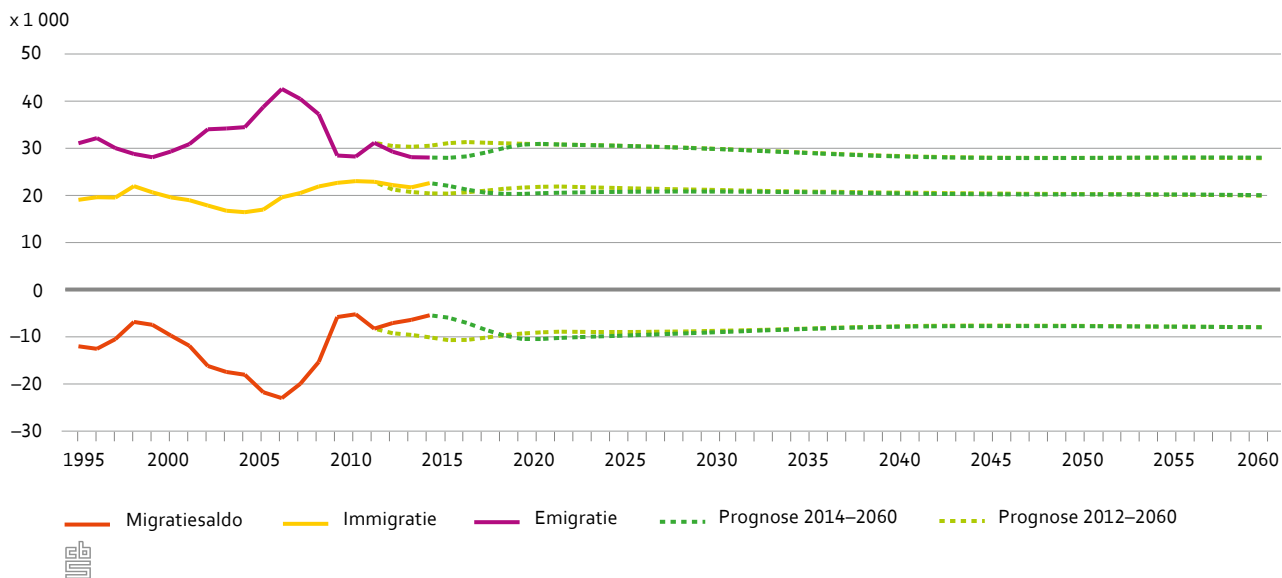

4.3 Buitenlandse migratie van tweedegeneratieallochtonen, waarneming/raming en prognose

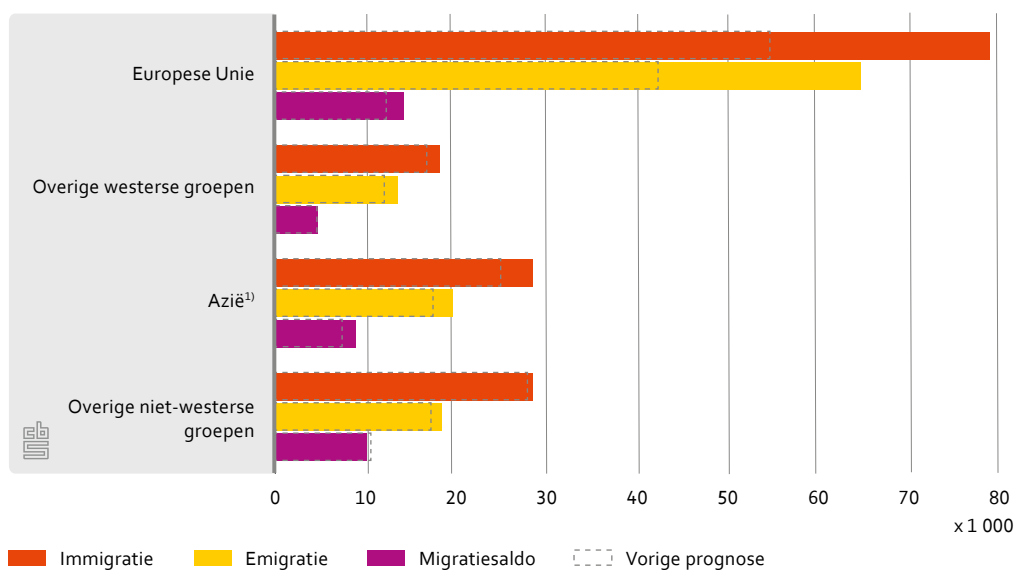

Uitgesplitst naar de herkomstgroepen zijn de grootste bijstellingen gedaan voor de immigranten die in andere EU-lidstaten zijn geboren (grafieken 4.5-4.6)

4.4 Buitenlandse migratie van autochtonen, waarneming/raming en prognose

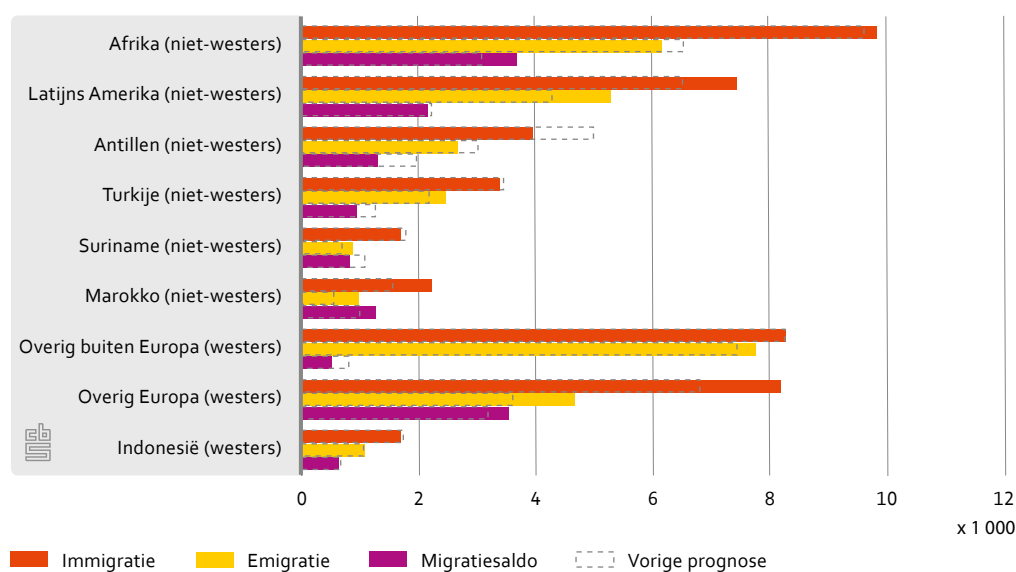

4.5 Gemiddelde buitenlandse migratie per jaar van eerstegeneratieallochtonen, 2014-2059, grootste herkomstgroepen

¹) Exclusief Japan en Indonesië.

4.6 Gemiddelde buitenlandse migratie per jaar van eerstegeneratieallochtonen, 2014–2059, kleinere herkomstgroepen¹⁾

¹⁾Voor de definities van de herkomstgroepen, zie het kader 'Allochtonen naar herkomst en generatie'.

Literatuur

Cangiano, A., & Strozza, S. (2008). Foreign immigration in Southern European receiving countries: New evidence from national data sources. In C. Bonifazi, M. Okólski, J. Schoorl, & P. Simon (red.), *International migration in Europe: New trends and new methods of analysis* (pp. 153–177). Amsterdam: Amsterdam University Press.

CBS (2014), Aantal tieners daalt komende tien jaar, maar stijgt in Randstad, CBS webmagazine, woensdag 1 oktober 2014, Den Haag: CBS.

CPB (2011), Deelstudie bij eindrapport parlementair onderzoek Lessen uit recente arbeidsmigratie.

Duin, C. van, H. Nicolaas, N. van der Gaag (2013), Bevolkingsprognose 2013–2060: Veronderstellingen migratie, *Bevolkingstrends* december 2013.

Duin, C. van en L. Stoeldraijer (2014), Bevolkingsprognose 2014–2060: Groei door migratie, *Bevolkingstrends* december 2014.

Dalen, H.P. van en C.J.I.M. Henkens (2007), Longing for the Good Life: Understanding Emigration from a High-Income Country. *Population and Development Review* 33 (1), pp. 37–66.

Dalen, H.P. van en C.J.I.M. Henkens (2008), Exit, voice and loyalty in the Netherlands. VOX: research based policy analysis and commentary from leading economists. www.voxeu.org. 6-10-2008.

Entzinger, H. (2014), Bootvluchtelingen stellen solidariteit in EU op de proef, Demos, september 2014.

EUROSTAT (2014), Statistics Database op website Eurostat, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>.

Europese Commissie (2010), Geographic and labour market mobility, Special Eurobarometer Report, 337.

Fouarge, D. en Thor, J. van (2014). Studiemigratie. In: de Nederlandse Migratiekaart 2013. Den Haag: WODC/CBS.

Huis, M. van (2007), Partnerkeuze van allochtonen, Bevolkingstrends 55 (4), blz. 25–31.

Jennissen, R.P.W. (2011), De Nederlandse migratiekaart: achtergronden en ontwikkelingen van verschillende internationale migratietypen. WODC/CBS, 2011.

Jennissen, R., Ooijevaar, J. en Nicolaas, H. (2014), Arbeidsmigranten. In: de Nederlandse Migratiekaart 2013. Den Haag: WODC.

Jong, A. de, en H. Nicolaas (2005), Prognose van emigratie op basis van een retourmigratiemodel. Bevolkingstrends 53 (1), blz. 24–31.

Nicolaas, H. (2004), Helft Nederlandse emigranten keert weer terug. Bevolkingstrends 52(4), blz. 24–31.

Nicolaas, H. (2007), Bevolkingsprognose 2006–2050: veronderstellingen over emigratie, Bevolkingstrends 55 (1), blz. 65–73.

Rijksoverheid (2010), Toelatingseisen gezinshereniging en gezinsvorming gelijkgetrokken. Persbericht rijksoverheid, 12 maart 2010.

Bijlage

Verklarend model voor gezinsmigratie

De gezinsmigratie wordt geschat met behulp van een gepoold regressiemodel. Als verklarende variabelen worden asiel- en arbeidsmigratie meegenomen voor de gezinsmigratie van personen die samen met een asiel- of arbeidsmigrant immigreren. De studiemigratie is niet meegenomen in het model, omdat er geen significante samenhang met gezinsmigratie wordt gevonden. Voor personen die naar Nederland komen om een gezin te vormen of te herenigen met iemand die hier al woont (kettingmigratie), wordt als verklarende variabele de omvang van de 'migratiepartnervraag' in Nederland meegenomen. Dat cijfer wordt geschat op basis van de ontwikkeling van het aantal 20- tot 40-jarigen naar herkomstgroep en generatie in Nederland. Ten opzichte van de vorige prognose (Van Duin *et al.*, 2013) is de berekening uitgebreid. Nu wordt ook de vraag vanuit andere herkomstgroepen dan die van de immigrant zelf meegenomen. Daarbij gaat het vooral om importpartners van autochtonen.

Het gepoold regressiemodel heeft de volgende vorm:

$$I_{\text{gezin}}(h,j) = C(h) + \alpha_{\text{asiel}} I_{\text{asiel}}(h,j) + \alpha_{\text{arbeid}} I_{\text{arbeid}}(h,j) + \beta \sum_{h'} P(h',h,j) \quad (1)$$

waarbij $I_{\text{gezin}}(h,j)$ het aantal gezinsimmigranten van herkomstgroep h in jaar j is. $I_{\text{asiel}}(h,j)$ en I_{arbeid} zijn het aantal asiel- en arbeidsimmigranten van herkomstgroep h in jaar j . $\sum_{h'} P(h',h,j)$ beschrijft de gezinsvormende migratie met een in Nederland woonachtig partner (zie hieronder). De constante $C(h)$ geeft het gemiddelde niveau van de overige gezinsmigratie.

De parameter $P(h',h,j)$ in vergelijking (1) is het aantal 20- tot 40-jarigen van de herkomstgroep h' in Nederland, gewogen naar de mate waarin leden van die herkomstgroep geneigd zijn een migratiehuwelijk met een partner van herkomstgroep h te sluiten. Migratiehuwelijken zijn gedefinieerd als huwelijken waarbij de partner een eerstegeneratieallochtoon is die in het jaar van huwelijksluiting geïmmigreerd is.

$$P(h',h,j) = \sum_{g,m,y} \sum_{i=1e,2e} N(h',i,g,j) \frac{H_{\text{migr.}}(h',i,g,j)}{H(h',i,g,j)}; h' = \text{allochtoon} \quad (4)$$
$$P(h',h,j) = \sum_{g,m,y} N(h',i,g,j) \frac{H_{\text{migr.}}(h',i,g,j)}{H(h',i,g,j)}; h' = \text{autochtoon}$$

Hierin is $N(h',i,g,j)$ het aantal 20- tot 40-jarige inwoners van herkomstgroep h' , generatie i , geslacht g in jaar j . $H(h',i,g,j)$ is het totale aantal huwelijken voor die groep, $H_{\text{migr.}}(h',i,g,j)$ is daarvan het aantal migratiehuwelijken met een eerstegeneratie partner uit herkomstgroep h . Voor de herkomstgroep autochtonen is $N(h',i,g,j)$ het aantal 20- tot 40-jarige autochtone inwoners van geslacht g in jaar j . $H(h',i,g,j)$ is het totale aantal huwelijken voor autochtone inwoners, $H_{\text{migr.}}(h',i,g,j)$ is daarvan het aantal migratiehuwelijken met een eerstegeneratieallochtone partner uit herkomstgroep h .

Het gepoolde regressiemodel is geschat op waarnemingen uit de periode 2001–2013. In eerste instantie zijn alle tien niet-Nederlandse herkomstgroepen in de prognose in de

schatting meegenomen. Bij de herkomstgroep Afrika bleek er geen samenhang te zijn tussen de geregistreerde gezinsmigratie en de verklarende variabelen. Daarom wordt voor deze herkomstgroep alleen de constante $C(h)$ meegenomen in het model. Dit betekent dat we bij Afrika het gemiddelde van de gezinsmigratie over de waarneemperiode als uitgangspunt voor de veronderstelling gebruiken.

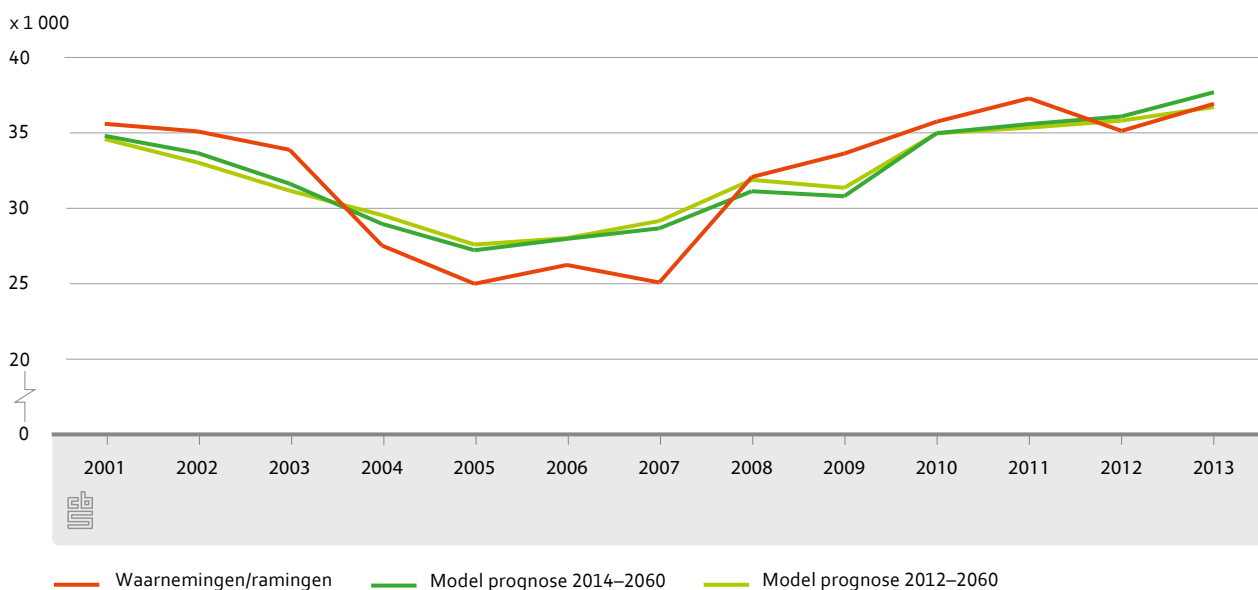
Voor elke 3,4 extra arbeidsmigranten en voor elke 5,6 extra asielmigranten kwam er in de periode 2001–2013 één extra gezinsmigrant naar Nederland. Daarnaast is er een sterke samenhang met de partnervraag. Grafiek A.1 toont model en waarnemingen voor de totale gezinsmigratie.

Voor de prognosejaren wordt met dit model uit de prognose van de arbeids- en asielmigratie en van de 20- tot 40-jarige bevolking naar geslacht, herkomst en generatie het aantal gezinsmigranten geschat. Voor de fractie migratiehuwelijken wordt verondersteld dat die op de laatst waargenomen waarde blijft. In de vorige prognose werd een verdere daling van het percentage migratiehuwelijken van Turkse en Marokkaanse allochtonen verondersteld. Deze veronderstelling is in de nieuwe prognose losgelaten (zie paragraaf 2.5).

Het model voor gezinsmigratie wordt twintig jaar vooruitgerekend, waarna voor de resterende prognosejaren de waarden constant worden gehouden. Hiervoor is gekozen omdat de ontwikkeling van het aantal 20- tot 40-jarigen per herkomstgroep voor de eerste 20 jaar sterk samenhangt met het huidige aantal 0- tot 20-jarigen en daardoor vrij zeker is. In de periode daarna wordt de ontwikkeling snel onzekerder, waardoor het prognosemodel minder stabiel kan worden.

Om bij de recente waarnemingen aan te sluiten, wordt als startwaarde voor de prognose van de gezinsmigratie de laatste waarneming genomen. Het verschil tussen de modelwaarde en de waargenomen waarde in het laatste waarneemjaar wordt vervolgens voor elk opvolgend prognosejaar gehalveerd. De uitbreiding van het model met de partnervraag vanuit andere herkomstgroepen dan de immigrant, voornamelijk autochtonen, leidt tot een iets betere fit aan de waarnemingen (grafiek A1).

A.1 Waarneming en modelwaarden gezinsmigratie

Verklaring van tekens

.	Gegevens ontbreken
*	Voorlopig cijfer
**	Nader voorlopig cijfer
x	Geheim
–	Nihil
–	(Indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	Het getal is kleiner dan de helft van de gekozen eenheid
Niets (blank)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2014–2015	2014 tot en met 2015
2014/2015	Het gemiddelde over de jaren 2014 tot en met 2015
2014/'15	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2014 en eindigend in 2015
2012/'13–2014/'15	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2012/'13 tot en met 2014/'15

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress

Studio BCO, Den Haag

Ontwerp

Edenspiekermann

Inlichtingen

Tel. 088 570 70 70, fax 070 337 59 94
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen, 2015.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.